Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 293 (13782) | 1974 оной декабриин 15, воскресени | Сэн 2 мүнгэн.

...ОНИ ҮСХЭБЭРИЛГЭ — ...УХАЛА ЗОРИЛГО

Манай республикын мал ажалай гол һалбаринь хонин ...ы гэжэ тоологдоно. Колхоз, совхозуудай хүтэлбэри...шэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хонин ажал хүгжөөлгэ...эхэ анхарал хандуулха ёһоороо хандуулна. Ашаг ехэ ...энэ һалбарине зүбөөр, һайнаар эмхидхээд байһан ажа...ууд бага бэшэ олзо абана. Хони үсхэбэрилхэдэ эконо...еска талаараа ехэ ашагтай байһыень ажахын хүтэлбэ...эгшэд үнэн зүрхэнһөө ойлгоо, мэдэрээ. Тиимэһээ хонин ...ы хүгжөөхын тулада тодорхой хэмжээнүүд абтадаг бо... Илангаяа хонишод өөһэдөө ехэ үүсхэл оролдосотой...р ажаллана, өөһэд хоорондоо социалис мүрысөө үргэ...р дэлгэрүүлнэ, түрүү дүй дүршэлөө бэе бэедээ дамжуу... үгэлсэнэ. Энэнь амжалтын ёһотой түлхюур болоно.

...Эдэ бүхы хэмжээ ябуулгануудай ашаар республика...ор хонидой тоо толгой жэлһээ жэл бүхэндэ олошоржо ...ихай. 1974 ондошье нилээд амжалта туйлагдаа. Хони... тоонь олошороо. 700 мянга гаран хурьгад абтанхай. ... эхэ хонин бүриһөө нёдондонойхиһоо олон хурьгад ...жүүлэгдээ. 1973 онойхидо орходоо 18 процентээр ...ү ехэ ноһон хайшалагданхай. Гүрэндэ ноһо худалда... түсэб 107 процент дүүргэгдэһэн байна.

1974 ондо олонхи аймагуудта эхэ хонидые үрэжүүл... хүдэлмэри эмхитэй һайнаар үнгэргэгдөө. 1973 оной...ой сасуулжа үзэбэл, 26 мянган толгой хонид олоор ...жүүлэгдэһэн болоно. Колхоз, совхозуудта нилээд олон ...ранууд шэнээр баригдаад, ашаглалгада оруулагданхай.

Зүгөөр эдэ амжалтануудаар һанаагаа амараад һуужа ... болохогүй байһаниинь мэдээжэ. Тиигэхэ болоо һаа, ... ехэ эндүүтэй ябадал болохо байна бшуу.

Амжалтаараа һанаагаа амархагүй, гол анхаралаа үшөө ...дхэгдээгүй асуудалнуудта хандуулха, баян арга болом...уудаа саашадаа хүсэдөөр хэрэглэхээр хэмжээнүүдые ...алха, дутуу дунданuудаа түргэнөөр усадхахые оролдо... шухала гэжэ манай коммунис парти саг үргэлжэ һур... Тэрэшэлэн үсэгэлдэрэйхиһөө мүнөөдэр һайнаар, мү...дэрэйхиһөө үглөөдэр һайнаар хүдэлхэ гэһэн зорилго ...мнай хэзээ бүхэндэ табина ха юм.

Коммунис партиингаа нимэ тон зүб эрилтын ёһоор ха... үзэбэл, манайда хонин ажал хүгжөөлгэдэ бага бэшэ ...уу дунданууд, алдуу эндүүнүүд тохёолдоно. Эгээл ... дутагдалнуудай нэгэниинь юуб гэхэдэ, хонид, хурьгад ...ор үхэнэ, гарзална. 1974 ондошье олохон хонид гарза... Зарим аймагуудта 1973 онойхиһоо олоор хонидынь ...һэн байха юм. Илангаяа Баргажанай, Хурамхаанай, ...энгын болон Хоринин аймагуудта хонид нёдондонойхи... олоор гарзалһан байна. Хонидой олоор гарзалдаг уша... имагтал тэжээлээр дуталдадаг байһан шалтагаанаар ...барилха болоо һаа, зүб гэхын аргагүй. Эндэ хонидоо ...өөр харууһалха, саг соонь эдеэлүүлхэ, уһалха, ду... ба хуурай байраар хангаха гээшэ тон ехэ ... шанартай. Түрүү хонишодой дүй дүршэл дээрэһээ ...аад үзэхэдэ, нэгэшье хонин, нэгэшье хурьган гарзал...гүй байна бшуу.

Нэгэшье хони, нэгэшье хурьга гарзалуулхагүй тухай ...удал тон хурсаар табигдаха ёһоороо табигдана. Хонин... хурьга абаһан аад, үхүүлжэ байха гээшэ огто тэсэшэ... гэхэ гү, али гэмтэ ябадал гэжэ харагдаха жэшээтэй. ...өө үедэ энээн тухай онсолон тэмдэглэмээр. Юундэб ...эдэ, 1975 оной гарамсаар бүхы колхоз, совхозуудта хо... олоороо хурьгалжа захалхань ха юм. Энэ айхабтар ехэ ...юусалгатай хэрэгтэ бэлэдхэл хаана яанагүй эршэмтэй, ...сэтэйгээр ябажа байнхай. Табан жэлэй тодорхойл... жэлыень нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, Эхэ орондоо ...г барихын түлөө хонишод ехэ эдэбхитэйгээр мүрысэ... байнхай. Зэдын хонишод Сэлэнгын хонишодтой, хо...нхид хэжэнгынхидтэй, хурамхаанайхид баргажанайхид... мүрысэһөөр үнинэй. Эдэ нигэжэ мүрысэхэдөө бэе бэе... тон ехэ туһа хүргэнэ. Илангаяа дүй дүршэлөөр баян ...нэй хонишод залуу хонишодые шефтээ абаад, өөһэдын... арга дүршэл тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэнэ, за...шуулые һургаи хүмүүжүүлнэ.

Хонин ажал хүгжөөхэ талаар юһэдэхи табан жэлэй тү... амжалтатайгаар бэелүүлхын тула, гүрэндэ ноһо, хо...ой мяха элбэг дэлбэгээр худалдажа, социалис уялгаяа ...ргэхын тулада түл абалгада эрхим һайнаар бэлдэхэ ...илго табигдана. Колхоз, совхоз бүхэн, отара бүхэн үбэ... хүйтэндэ хонидоо дулаан байрада байлгаха, али бүхы ...ээлээр хүсэд хангаха зорилготой. Тиигээд хонидоо то... тарган байлгабал, хонин бүхэнһөө хурьганай абта... лабтай. Зүгөөр нэгэшье хонин, нэгэшье хурьган гар...а ёһогүй.

Хонишодой дунда үргэнөөр дэлгэрээд байһан социалис ...рысөөе али болохоор дэмжэхэ, мүрысөөнэй дүн саг ...нь согсолон гаргаха, тунхаглаха, мүрысөөндэ илагша... түрүү дүй дүршэл, онол оншо, арга методые бүгэдын ...абари болгохые оролдохо, гээгдэгшэдтэ туһалха, тэдэ...е урагшань татаха гээшэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэ...эгшэдэй, ажахын парткомуудай, эхин партийна органи...инуудай шухалын шухала зорилго мүн.

КПСС-эй ГОРКОМОЙ ПЛЕНУМ

КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой ээлжээтэ V пленум болоожо дүүрэбэ. Тэндэ социализм хуули ёһо саашадань улам бэхижүүлхэ талаар городской партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

КПСС-эй горкомой секретарь С. В. Ангапов пленум дээрэ элидхэл хэһэн байна.

КПСС-эй Железнодорожно райкомой нэгэдэхи секретарь В. М. Леонов, авиационно заводой парткомой секретарь Г. Д. Бондаренко, Зүүн Сибириин технологическа институдай ректорэй орлогшо В. Н. Бильтриков, барилга-хабсаралгын нэгэдэхи управлениин начальник М. Т. Черных, Буряадай АССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министр Н. В. Бутуханов, ВЛКСМ-эй горкомой нэгэдэхи секретарь В. С. Тимашов, «Бурмясопром» нэгэдэлэй генеральна директор Ю. В. Шитиков, гэр барилгын комбинадай комплексно бригадые даагша Г. И. Песков, локомотив-вагон заһабарилгын заводой хэбшэдэй бригадые даагша З. К. Клягина, техническэ мэргэжэл шудалха управлениин начальнигай орлогшо Г. К. Ныхлеев гэгшэд элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаа.

КПСС-эй горкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсажа, үгэ хэлэбэ.

Хэлсэгдэһэн асуудалаар пленум зохихо тогтоол баталан абаа.

Пленум дээрэ эмхидхэлэй асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Ондоо хүдэлмэридэ ороһонтойнь дашарамдуулан, В. Н. Вовк, С. Н. Булдаев гэгшэдые КПСС-эй горкомой бюрогой бүридэлһөө пленум сүлөөлөө.

КПСС-эй Железнодорожно райкомой нэгэдэхи секретарь В. М. Леонов, КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь В. Б. Базаров гэгшэдые пленум бюрогой гэшүүнээр һунгаба.

ЗЭДЫН ҺААЛИШАДАЙ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭНЭБДИ

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГШЭД

ЭХЭ БАСАГАН ХОЁР ЭРХИМҮҮД

Далахайн совхозой мэргэжэлтэдэй кабинет соо хүн зон олон. Ноябрь һара дүүрэжэ, эндэхи мал ажалай мэргэжэлтэдэй ажахыгаа малшадай хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолжо байһан үе байба. Зарим нэгэн асуудалаар бага зэргэ арсалдааншье болоно хэбэртэй.

— Зуһалангай фермын һаалишан Ринчин Жамсарановна Доржиева совхоз соогоо түрүүлжэ ябана. Гурбан жэл 10 һарын дүнгөөр хубиингаа табан жэлэй даабарие дүүргэхэ дүтэлөөд байһан юм. Мүнөө ноябриин дүн гаргахада, табан жэлээ түгэсхэһэн лэ байха даа. Ия басаганиинь баһал бэрхэ һаалишан боложо ябана, — гээд совхозой бухгалтериин хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн намдууханаар хэлэнэ.

— Ринчин Жамсарановна хубиингаа табан жэлэй даабарие мүнөө үлүүлэн дүүргэһэн байна. Тиигэхэдэ Ия басаганиинь баһал табан жэлээ түгэсхэбэ. Эхэ басаган хоёр совхоз соогоо эрхимлэжэ, бултанһаа түрүүлэн табан жэлэйнгээ даабарине дүүргэбэ, — гээд совхозой главна зоотехник Виктор Цимаевич Самбуев хэлэбэ.

Нимэ хөөрэлдөөнэй һүүлээр Далахайн совхозой суута һаалишан Ринчин Жамсарановна Доржиевагай ажалай намтар эжэлүүдгүй һанаанда ороодхибо. Энэмнай табяад наһанай эхэнэр. Үндэршэг бэетэй, хурса харасатай, хамтын мал ажалда гушаад жэлэй хугасаада ябажа, барагдашагүй баян дүршэлтэй болоһон хүн. Һүүлэй хорёод жэлэй туршада совхозой хоёрдохи отделениин Зуһаланай һаалиин фермэдэ ажаллана. Тиигэхэ зуураа бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаря элсүүлэн хүдэлжэ, һү һаали дээшэлүүлхын түлөө оролдожо ябадаг заншалтай. Даажа абаһан үнеэдээ һайнаар харууһалжа, зоотехническэ заабариин ёһоор эдеэлүүлхые, саг соонь ороондо оруулжа, жэл бүри түл абахые хүсэжэ ябадаг юм.

Урагшаа һанаатай, хамтын ажалай түлөө бүхы шадалаараа оролдожо ябадаг хүнүүд үйлэдбэриин һайн үрэ дүн туйлададаг гээд олондо мэдээжэ. Ринчин Жамсарановна һүүлэй жэлнүүдтэ һү һаалгаар совхоз соогоо эрхимлэжэ ябана. Жэл бүри түсэбтэ даабарияа, абаһан уялгаяа урагшатай һайнаар бэелүүлнэ.

Юһэдэхи табан жэлэй туршада даажа абаһан 22 үнеэнһээнь хамта дээрээ 1.330 центнер һү һааха түсэбтэй байһан юм. Тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө ехэ оролдолго гаргаа. Табан жэлэй түрүүшын 3 жэл 11 һара үнгэрөө. Энэ үе соо Ринчин Жамсарановна Доржиева бүлэт үнеэдһээнь хамтадаа 1.407 центнер һү абаһан байна. Тиигэжэ Далахайн совхозой түрүү һаалишан хубиингаа табан жэлэй түсэбтэ даабарине болзорһоонь 13 һараар урид дүүргэбэ.

Энэ жэлэй эхиндэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ Ринчин Жамсарановна эдэбхи үүсхэлтэйгээр оролсоод, нёдондонойхиһоо дээшэлүүлэгдэһэн уялга абажа, жэл соо үнеэн бүриһөө 1.500 килограмм һү һааһаар зориһжоһон байгаа. Үнгэрһэн арбан нэгэн һарын туршада үнеэн бүхэнһөө 1.965 килограмм һү абажа, совхозой һаалишадай дундаһаа эрхим һайн дүнгүүдтэй ябана. Тиигээд байхадаа табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ хоёр мянганай дабаа дабахань гээшэ.

Ринчин Жамсарановна ажалай баян дүй дүршэлтэй болонхой гээд урид хэлэгдээ һэн. Тэрэ дүршэлөө өөрын нюуса болгоод ябадаггүй, залуу үетэндэ дамжуулан үгэдэг һайн һайхан абари зантай хүн. Тэрэнэй басаган Ия дүрбэн жэлэй саада тээ найман ангиие дүүргээд, эжытэйгээ сугтаа һаалишанаар хүдэлжэ эхилһэн юм. 15—16-тай басаганда ямар дүршэл, шадабари байха һэм. Тиимэһээ һаалишанай ажалай нюусатай танилсуулха хэрэг эжынь хүзүүн дээрэ гүдаа һэн ааб даа. Басагаяа ажалда һургахын түлөө Ринчин Жамсарановнагай оролдоһонииньшье ойлгосотой.

«Эжы, абын һургаал эрдэни мэтэ» гэһэн арадай сэсэн мэргэн үгэ бии. Тэрээндэл адли үнинэй һаалишанай оролдолго миинтэ ошоогүй. Ия басаган уданшьегүй ажалда дадажа, дүршэжэ, һаалишанай хүдэлмэриин нюусые һайнаар шудалаа. Нёдондо жэл — табан жэлэй шиидхэхы жэл ажалай эрхим дүнгүүдые туйлажа, комсомол басаган Ия түрэл оронойнгоо томо городуудаар аяншалха путёвкодо хүртөө һэн.

1971—1975 онуудта бүлэг үнеэдһээнь хамтадаа 1.332 центнер һү һааха түсэбтэ даабари залуу һаалишан Ия Шагдуровада үгтэһэн байгаа. 1974 оной декабриин нэгэнэй байдалаар комсомол басаган 1.337 центнер һү абажа, хубиингаа табан жэлэй даабарие 5 центнерээр үлүүлээд байба. Тиигээд байхадаа, Ринчин Жамсарановна Ия хоёр — эхэ басаган хоёр совхоз соогоо бултанһаа түрүүлэн табан жэлэй даабари болзорһоонь холо урид дүүргэбэ гээшэ.

Залуу һаалишан энэ жэлдэ абаһан социалис уялгаяа баһал амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Үнгэрөөшэ 11 һарын туршада даажа абаһан үнеэн бүриһөөнь 1.890 килограмм һү һаажа, совхоз дотороо хоёрдохи һуури эзэлжэ ябана.

— Ринчин Жамсарановна Ия хоёр совхозой һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Залуу һаалишан Ия Шагдурова хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной конференциин делегадаар һунгагданхай, — гээд совхозой профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ Б. Жигжитов хөөрөө һэн.

Б. ВАНЧИКОВ,
манай корр.

Захаамина аймаг.

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад үбэлэй үедэ һү ехээр һаахын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ уялгатайгаар республикынгаа ажахынуудай һаалиин гүүртэнүүдэй бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан байна.

Тус колхозой Булагай һаалиин гүүртэдэ 430 үнеэнэй шэнэ байра баригданхай. Энэ фермэдэ бүхы ажалынь оньһожоруулагдаһан юм. Шэнэ фермын пультуправлениидэ дүршэлтэй болоһон түрүү механизатор Александр Васильевич Колесников хүдэлнэ. Эндэ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто һаалишан Любовь Фокеевна Нечаева үнеэн бүриһөө 2.720 килограмм һү һаагаад байна. Һаалишад Васса Алексеевна Тонтова, Ульяна Александровна Брикова, Вера Гавриловна Гончарова гэгшэд жэл бүри түрүү зэргэдэ ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үнинэй һаалишад Ульяна Брикова, Васса Тонтова; залуу һаалишад Анна Тугачева, Анна Летова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ПОСЕЛИИН ҺААЛИШАД ТҮРҮҮЛБЭ

Хүдөө ажахын институдай «Байгал» гэжэ һуралсалай ажахын малшад, һаалишад эрхимээр хүдэлжэ, тодорхойлхы жэлэй түсэб нэгэ һараар урид дүүргэбэ. Тэдэнэр 14000 центнер һү гүрэндэ тушааха түсэбөө 14404 центнертэ хүргэбэ. Ажахын һаалишад тодорхойлхы жэлэй һүүлшын декабрь һарада ерэхэ жэлэй түсэбөөр 1200 центнер һү тушааха зорилготой.

Ажахын олохон һаалишад социалис уялгануудаа дүүргэжэ байна. Энэ жэлэй эхиндэ хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй Бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсоһон олохон һаалишад үнеэн бүриһөө 5000 килограмм һү һаахабди гэһэн социалис уялгануудые абаһан юм. Мүнөө ажахын түбэй фермын һаалишад С. П. Степанова, Е. И. Ермолаева, Посельскэ фермын һаалишан Л. И. Мяханова, Гурульбын фермын һаалишан П. Ф. Иванова гэгшэд абаһан социалис уялгануудаа болзорһоонь нэгэ һараар урид дүүргэбэ. Степанида Поликарповна Степанова үнеэн бүриһөө 5302 килограмм һү һаажа, ажахынгаа һаалишадай дунда эрхимлээ. Посельскэ фермын һаалишан Людмила Иринчеевна Мяханова харууһалдаг 16 үнеэдһээ аймаг соогоо эгээл ехэ һү һаагаа. Тэрэ 11 һара соо хамта дээрэнь 842,4 центнер һү һаагаа гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 5139 килограмм һү абаһан болоно.

Тус ажахын һаалишад В. П. Зайцева, П. П. Парушкова, Л. Н. Седых, В. С. Билсагаева, В. В. Бурдуковская, Р. Е. Матвеева, В. Б. Барташкина болон бусад жэлэй дүүрэтэр үнеэн бүриһөө 5000 килограмм һү һааха арга боломжотой.

А. НАГАСЛАЕВ.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ САГ ҮРГЭЛЖЫН КОМИССИНУУДТА

...Республикын 1975 оной ...бэй, мүн бюджедэй тус бүлэгүүдые уридшалан ...жа үзэхын тулада ...ФСР-эй Верховно Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ, ...баринуудай комиссинууд ...ын залуушуулай хэрэгүү... талаар комиссиин байһан бэлэдхэлэй комис...ууд заседанинуудаа дүүр... Хэблэлдэ мэдээсэгдэ...эй ёһоор, арадай ажахын соёл культурын гол һал...инуудай талаар бүхыдөө иимэ комисси бай...лагдаа һэн. РСФСР-эй ...ховно Соведэй болохоёо ...аа сесси дээрэ Россин ...ерациин 1975 оной арадай ажахын түсэбэй ба бюд...ай зүбшэн хэлсэлгэтэй дашарамдуулан, саг үргэлжын ...миссинуудта үгтэһэн ма...алнууд болон документ...дые зүбшэн хэлсэлгэдэ ...гаран депутадууд, тэрэ...н РСФСР-эй Госпла... финансын министерст... бусад министерствэнүү... албан зургаануудай хү...эрилэгшэд ба мэргэжэл... хабаадалсаһан байна.

...Табан жэлэй дүрбэдэхи, ...рхойлхы жэлдэ туйлаг... гансашье амжалтануу... бэшэ, мүн арадай ажа... хүгжэлтые удаарууддаг дутуу дунда зүйлнүүдые депутадууд — бэлэдхэлэй комиссинуудай гэшүүд тэмдэглээ. Шэнэ жэлэй түсэб ба бюджедые һайшааха зуураа, тэдэнэр үйлэдбэриин үшөө хэрэглэгдээгүй байһан арга нөөсэнүүд тухай хэлэһэн, бүтээгдэдэг продукциин шанар һайжаруулха асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулһан байха юм.

Республикын 1975 оной түсэб ба бюджет тушаа бэлэдхэлэй комиссинуудай оруулһан дурадхалнууд, хэһэн ажаглалтанууд РСФСР-эй Верховно Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ С. Н. Сабанеевэй түрүүлэлгэ доро Москвада декабриин 11—13-да болоһон РСФСР-эй Верховно Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин, һалбаринуудай комиссинуудай болон залуушуулай хэрэгүүдэй талаар комиссиин түлөөлэгшэдэй пленарна заседани дээрэ хаража үзэгдэһэн байна. Энэ заседани дээрэ промышленностиин, эдеэ хоолой һалбаринуудай талаар; гэр байрын-коммунальна ажахын ба болбосон түхэлтэй болголгын талаар; худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой ба улад зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ-хангалгын талаар; элүүрые хамгаалгын, социальна хангалгын ба спортын талаар; барилгын ба барилгын материалнуудай промышленностиин талаар; транспорт ба хэлхеэ холбоонной талаар; байгаалиие сахин хамгаалгын талаар; хүдөө ажахын талаар; хүнгэн, текстильнэ, нютагай ба түлишын промышленностиин талаар; арадай гэгээрэлэй, эрдэм наукын ба соёл культурын талаар; РСФСР-эй арадай ажахын түсэбэй гол дүнгүүдэй талаар ба гүрэнэй бюджедэй гол дүнгүүдэй талаар бэлэдхэлэй комиссинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй элидхэлнүүд шагнагдаа.

Депутадууд А. О. Пиксаев, В. Н. Демченко, С. А. Мелешков, Н. М. Дьяченко, Г. В. Кочкин, К. Н. Голиков, Т. С. Сушков, А. Е. Власюк, В. В. Поляков, М. К. Фоменко, Н. И. Дмитриев, Б. А. Осипчик болон бусад элидхэлнүүдые хэлээ.

Республикын промышленностиие, хүдөө ажахые, транспортые, хэлхеэ холбоое, эрдэм наука болон арадай ажахын, соёл культурын шухалын шухала бусад һалбаринуудые хүгжөөхэ асуудалнуудые комиссинууд али бүхы талаһаань хаража үзөө.

Бодомжотой һайнаар зүбшэн хэлсэлгын үедэ депутадууд — комиссинуудай гэшүүд Россин Федерациин ерэхэ жэлэй арадай ажахын түсэбэй ба бюджедэй тус тус бүлэгүүдые һайшааба. Тэрээнтэй хамта промышленностьда, барилгада, хүдөө ажахыда, транспортда, арад зоной хэрэглэхэ эд бараа гаргадаг промышленностиин һалбаринуудта бии байгаа арга нөөсэнүүдые үлэмжэ дүүрэнээр хэрэглэхэ ябадалай шухала байһые тэдэнэр онсолон тэмдэглээ, эд хэрэгсэлнүүдэй шанар дээшэлүүлхэ, улад зоной хэрэглэмжые саашадаа бүри һайнаар хангаха, байгаалиие сахин хамгаалха ябадалай шухала байһан тухай хэлээ.

Комиссинууд тус тус зууршалга, дурадхалнуудые баталан абаа. РСФСР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинууд хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлһээр.

(ТАСС).

...Суртал бодолой хүдэлмэриин ...уудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ

...РОСТОВ-на-ДОНУ. (ТАСС). КПСС-эй Ростовско обкомой ...нум декабриин 13-да бо... Тэрэ хадаа КПСС-эй ...IV съездын шиидхэбэри...дэй ёһоор үзэл сурталай, ...үүжүүлгын хүдэлмэриин ...г үрые улам саашадань ...элүүлхэ тушаа областной партийна организациин ...үүлхэ зорилгонуудые ...шэн хэлсэһэн байна.

...Тодорхойлон хэлэбэл, «Бе...уссиин партийна организа...да суртал бодолой хү...дэлмэрилэгшэдые шэлэн тосомилхо, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые дүүргэхэ тушаа хэмжээнүүд энэ пленум дээрэ тодорхойлогдоо. Коммунистнуудай ябуулдаг эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын бүхы хүдэлмэри XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ, юһэдэхи табан жэлэй даалгабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ зорюулагдаха ёһотой гэжэ онсолон тэмдэглэгдэһэн байна.

СМОЛЕНСКДЭ ПОЭЗИИН ҮДЭРНҮҮД БОЛОБО

СМОЛЕНСК. (ТАСС). РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбоонной правлениин секретариадай нүүдэл үргэн ехэ заседани Смоленскдэ болобо. Тэндэ мүнөө үеын поэзиин хүгжэлтын асуудалнууд тухай хөөрэлдөөн болоо. Далаад онуудай поэзиин байдал шэнжэлэгдээ. Россин литераторнуудай поэтическэ зохёохы ажалда боложо байгаа үйлэ хэрэгүүд харагдаа.

Секретариадай хүдэлһэн үдэрнүүдтэ поэдүүд ба прозаигууд хүдэлмэришэдэй, таряашадай, интеллигенциин, студентнүүдэй урда өөһэдынгөө зохёолнуудые уншаһан байна. Смоленскын трикотажна фабрикада, «Талашкино» гэжэ совхоздо, институдуудта, Ярцево городто уран шүлэгүүд зэдэлээ.

Совет элитэ ехэ поэт А. Твардовскиин һураһан Смоленскын багшанарай институдай байшанда мемориальна самбар нээлгын баяр ёһололдо айлшад хабаадалсаһан байна. Тэдэнэй хабаадалгатайгаар хизаар ороноо шэнжэлэлгын областной музей соо нэгэ зал нээгдээ. Тэндэ Смоленщинын оюун бэлигтэй поэдүүдэй ажал, зохёохы хүдэлмэри харуулһан саг үргэлжын экспозици байгуулагданхай.

ЗОРИЛГОМНАЙ БЭЕЛҮҮЛЭГДЭХЭЛ...

Үбэлэй һарануудта һү ехээр һааха гээшэ нилээд хүшэр байдаг. Ушар иимэһээ, сагаан эдеэ элбэгжүүлхын тула нэн түрүүлэн бүхы тэжээлээ һайнаар буйлуулан бэлдээд, гамтайгаар гаргашалха шухала юм.

Тиимэһээ манай фермын коллектив малайнгаа үбэлжэлгэдэ эртээнһээ бэлдэжэ, үбһэ, һолоомоёо хүсэд хүрэхөөр газаагаа асараа һэн. Удаань газаа хүйтэржэ эхилхэтэй адли малаа дулаан байрадань оруулжа, шэмэтэ тэжээлээр хооллуулжа захалһан байна. Нигэжэ саг соонь нэмэлтэ тэжээл үгэхэдэмнай һү һаали доошолоогүй, нэгэл хэмдээ абтана.

Зундаа хэды ган гасуур боложо, бэлшээриин ногооной сайһаар хагдарбашье, гүүртымнай үхэршэд үнеэдээ ногоогоор элбэг бэлшээридэ абаашажа манадаг байһан. Тиигэжэ намаржаандаа нүүжэ ерэхэһээ, үбэлжөөндөө зөөжэ ошотороо үнеэн бүриһөө һүн ехээр һаагдаа. Тусхайлан хэлэбэл, фермымнай һаалишад һү һааха байгша онойнгоо түсэб 10 һарын туршада сүм дүүргээ гэхэ гү, али түсэбөй ёһоор 6.240 центнер һү абаха даабарла 6.245 центнертэ хүргэһэн байна. Тиигэжэ үнгэрһэн энэ хугасаа соо фермэ дотор үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2.365 килограмм һүн һаагдажа, хараалагдаһан зорилгомнай үлүүлэгдэбэ.

Сагаан эдеэ улам элбэгжүүлжэ, түсэб, уялгаяа саг болзортонь бэелүүлхэ зорилготойгоор Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоһон гүүртымнай коллектив зунай һарануудта һү һаахаар абаһан уялгаяа 119 процент, үнеэн бүриһөө һү абаха зорилгоёо 110 процент дүүргэһэн байна. Тиихэдэ фермымнай олохон һаалишад ажалайнгаа амжалта улам батадхан, шэнэ илалта туйлаһан байна. Жэшээлхэдэ, гүүртын бүхы һаалишадай 15-ниинь һү һааха жэлэйнгээ түсэб болзорһоо хоёр һараар урид дүүргэһэн тухайгаа баяртайгаар мэдээсээ һэн. Хэд бэ гэбэл, КПСС-эй гэшүүн, үнинэй һаалишан Бизья Раднаева байгша онойнгоо даабари гурбан һараар уридшалаа. Тэрэ бүхыдөө 397 центнер һү һааха түсэбөө мүнөө 496 центнертэ хүргөө гэхэ гү, али үнгэрһэн энэ хугасаа соо үнеэн бүриһөө 3.010 килограмм һү абаа. Мүн түрүү һаалишад Дыжит Аюшеева, Цыден-Еши Аюшеева, Галина Цыденова, Надежда Лубсанова, Любовь Федотова гэгшэд хараалһан түсэбөө болзорһоо нэгэ-хоёр һараар урид бэелүүлээд, мүнөө ерэхэ жэлэй даабаряар ажаллажа байнхай.

Тэрэнһээ гадна манай фермын коллектив гүрэндэ һү тушааха даабаряа мүн лэ дүүргээ. Һүүлэй дүнгөөр бүхыдөө 5.497 центнер һүн гүрэндэ худалдагдаа гү, али байгша оной түсэб 117 процентдэ хүргэгдөөд байна. Гэхэтэй хамта, гүүртымнай һаалишад һү ехээр һаахын хажуугаар үнеэн бүриһөө тугал абажа түлжүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Һаяын мэдээгээр фермэдэмнай 200 гаран түл абтаад, бүрин бүтэн түлжүүлэгдэжэ байна. Жэлэй дүүрэтэр үшөө хори гаран тугал абтажа, 100 үнеэн бүриһөө 96 тугал абажа тэнжээхээр хараалһан түсэбнай сүм дүүргэгдэхээр багсаагдана.

Мүн байгша оной барагдатар үлэһэн энэ хэдэн хоногой хугасаада бүри эршэтэйгээр ажаллажа, Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэришэдэй республика дотор гаргаһан үүсхэлдэ харюу болгон абаһан социалис уялгаяа заабол дүүргэхэ хүсэлэнтэйбди.

Д. ДАНЗАНОВА.
Сэлэнгын совхозой Ехэ-Сагаанай һаалиин гүүртые даагша.

1974 Социалис мүрысөөнэй хуудаһан № 6

ДҮНГҮҮДЫЕНЬ — ОЛОНОЙ АНХАРАЛДА

ИНЖЕНЕР, ТЕХНИГҮҮДЭЙ ҮҮРГЭ

Техническэ дэбжэлтэ туйлаха, нийтын үйлэдбэриин аша үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ инженер, техн игүүдэй үүргэ айхабтар ехэ юм. Тэдэнэй ажалдаа эдэбхи үүсхэлтэйгээр хандадаг, үйлэдбэриин шухала асуудалнуудые саг соонь, техническэ талаарнь зүбөөр, һайнаар шиидхээд байбалынь, хэрэгтэй аша үрэ абтана гээшэ.

Заводой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд шэнэ техникэ, түрүү технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулха, продукциин шанар дээшэлүүлхэ асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулдаг болоо. Эдэ асуудалнуудые шиидхэхэдээ, хүдэлмэришэдтэ түшэглэн, ажалаа эмхидхэнэ. Хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, мүрысөөнэй нүлөө дээшэлүүлхэ асуудалаар ходо һонирходог юм.

Мүн манай инженер, техн игүүд өөһэдөө социалис мүрысөөндэ хабаадалсажа, зохёон байгуулхы, эдэбхи үүсхэлтэ ажалай жэшээ харуулна. «Предприятияа хүгжөөлгэдэ инженер, техник бүхэнһөө экономическа аша үрын түсэб» гэһэн уряатайгаар тэдэнэй дунда социалис мүрысөөн дэлгэрэнхэй. Нийтын үйлэдбэриин аша үрэ дээшэлүүлхэ, бүтээсэ ехэтэй техникэ хэрэглэхэ, хүшэр ажал оньһожоруулха, металл, материал алмаха гэхэ мэтэ асуудалнууд эдэ түсэбүүдые зохёоходо гол анхаралда абтана.

Арадай ажахын алишье һалбарида техническэ дэбжэлтэ туйлаха гэһэн мүнөө үеын зорилго бэелүүлхын тула ажалаа эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ, хүдэлмэришэдэй, инженер, техн игүүдэй бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха эмхидхэлэй-техническэ, экономическа эрхэ байдал байгуулха шухала гэжэ тоолонобди. Тэдэнэй һанамжа, дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаха арга боломжо олгоод байхада, социалис мүрысөөн, үнэхөөрөө, зохёон байгуулхы ажалай ехэ хүсэн болохо юм.

Инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд предприятияа хүгжөөхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө туһа нэмэри оруулалсаха, үйлэдбэриин шухала асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхэ гэжэ анхарна. Социалис мүрысөөндэ заводоймнай хүтэлбэрилхы тушаалтай бүхы хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хабаадалсадаг болоо. Тэдэнэр өөһэдынгөө үүргэ, уялгадаа харюусалгатайгаар хандахаһаа гадна, эрдэм мэргэжэлээ, дүй дүршэлөө гарган ажаллаха ёһотой юм. Инженер, техн игүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөн аша үрөөэ харуулжа эхилээ. Юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ хойшо тэдэнэй эдэбхи үүсхэлтэ ажал 500 мянган түхэригэй алмалта үгэхэ арга олгоо.

Үйлэдбэрие сэхэ ударидаха, хүгжэлтэдэнь нүлөөлхэ уялгатай инженер, техн игүүдһээ олон юумэ дулдыдана. Тэдэнэр үйлэдбэрие зүбөөр эмхидхэнэ, һайн үрэ дүн үгэхэ онол арга бэдэрэн хэрэглэнэ. Өөһэдөө социалис уялгаяа дүүргэхэ гэжэ оролдоходоо, хүдэлмэришэдэй хэлэһэн үгэдөө хүрэмөөр ажаллахадань нүлөөлнэ гээшэ.

Продукци бүтээн гаргадаг гол хүсэмнай хүдэлмэришэд юм ааб даа. Тэдэнэр түсэбэй дүүргэлтые шиидхэнэ. Теэд инженер, техн игүүдэй энэ хэрэгтэ нүлөөгөө багаар үзүүлээ һаань, горитой һайн үрэ дүн туйлагдахагүй байна.

Мастерска участок, бригадануудай абаһан социалис уялга хараад үзэе. Тэдэнэр ямар аргаар, ямар нөөсэнүүдые хэрэглэжэ, бүтээсэеэ дээшэлүүлхэ, продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ гэжэ хараалнаб?

Хүдэлмэришэд, инженер, техн игүүдэй хоорондоо нягта холбоотойгоор, бэе бэедээ нүлөөлхөөр ажалаа эмхидхэбэлынь, шэнэ онол арга, түрүү дүй дүршэл хэрэглэгдэхэ байна. Жэшээлхэдэ, шудхалгын цехэй начальник И. Г. Соколов коллективэйнгээ дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэдээ, үйлэдбэриин арга боломжо элирүүлэн хэрэглэхэ асуудалда хүдэлмэришэдэй анхарал хандуулдаг байха юм. Нүхэр Соколов хэб шудхагша В. Е. Власовтай хамта электродвигателиин вентиляторай шудхалаа хэхэ технологи хубилгаа. Энэ шэнэ аргань үйлэдбэридэ ехэ аша туһатай байба. Шудхалаа бүхэндэ 80 квт-час электрын элшэ хүсэн алмагдадаг болоо. Ажалай бүтээсэ 14 процентээр дээшэлээ. Гадна И. Г. Соколов бусад инженер, техн игүүдтэй нягта холбоотойгоор ажаллана.

Цехүүдэй инженер бүхэн 3—5 хүнһөө бүридэһэн эдэбхитэйшүүлэй бүлэг хүтэлбэрилдэг юм. Инженернүүд В. К. Тыщик, Д. Ц. Балдуев, токарь В. С. Мещеряков гэгшэдһээ бүридэһэн бүлэг ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ онол арга бэдэрэн хэрэглэнэ. Хэдэн туршалга хэһэнэй һүүлээр токарна патрон зохёожо, энэ ажалай бүтээсые 15 процентээр дээшэлүүлээ.

Манай инженер, техн игүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй гол шэглэл нийтын үйлэдбэриин аша үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдана. Үйлэдбэреэ хүгжөөлгэдэ шадал зэргээрээ туһа нэмэреэ оруулхын түлөө мүрысэжэ, эрдэм-шэнжэлгын институдтай, эрдэмтэдтэй холбоо барисаа байгууланхайбди. Инженер-конструкторнууд П. Ю. Свилис, Б. П. Попов Зүүн-Сибириин технологическа институдай, мүн хүндэ авто-харгы барилгын эрдэм шэнжэлэлгын институдай эрдэмтэдтэй хамта автокран нарижуулан һайжаруулһан байна. Энээнэй ашаар автокран бүтээлгэ 30 нормо-часаар хороогдоо, ажалай бүтээсэ 7,3 процентээр дээшэлээ. Мүнгэн дээрэ тоолоходо 14,7 мянган түхэригэй алмалта хэгдэһэн байна.

Главна конструкторай орлогшо Г. А. Соколова В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Москвагай электромеханическа заводой инженернүүдэй туһаламжаар шэнэ технологи нэбтэрүүлһэн юм. Тиигэжэ электродвигательнүүдэй шанар һайжаруулагдаа. Урдань хүшэр ажал дүүргэдэг табан хүдэлмэришэд — изолировщигууд сүлөөлэгдэжэ, 50 мянган түхэригэй алмалта хэхэ арга олгогдоо.

Хүдэлмэришэд, инженер-техн игүүдэй олоороо хабаадалсаһан социалис мүрысөөн хүн бүхэнэй эдэбхи үүсхэл хүгжөөнэ. Заводоймнай олонхи хүдэлмэришэд Москвагай С. М. Кировэй нэрэмжэтэ электромашина бүтээлгын заводой хүдэлмэришэдэй жэшээгээр ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ өөрын табан жэлэй угтамжын түсэб зохёоһон байна. Иимэ түсэбүүдые зохёохо хэрэгтэнь инженер, техн игүүд, заводой бүхы албанай, таһагуудай хүтэлбэрилэгшэд, мастернууд, нормо зохёогшод туһаламжа үзүүлнэ. Тэдэнэр бэлэдхэл шадабарияа гарган, хүдэлмэришэдэй холын хараата өөһэдын түсэб зохёохо гол ёһонуудые заажа үгэнэ.

Манай хүдэлмэришэдэй өөһэдын түсэбүүд бүхы коллективэй 1974 оной угтамжын түсэбэй гол үндэһэ һуури боложо үгөө. Энэ түсэбэй ёһоор манай завод продукци үйлэдбэрилгые нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада 12.5 процентээр дээшэлүүлхые хараалаа.

Социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй, тэрээндэ хүдэлмэришэд, инженер, техн игүүдые олоор хабаадуулһанай ашаар коллективнай гүрэнэй түсэбые, социалис уялгануудаа жэл бүхэндэ амжалтатайгаар дүүргэнэ. Табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэл хахад соо товарна продукци үйлэдбэрилгэ түсэбэй ёһоор 44,8 процент ехэдхэхээр хараалагдаһан һаа, 58,2 процентдэ хүргэгдэһэн байна. Түсэбэй ёһоор хараалагдаһан 39 процентын орондо ажалай бүтээсэ 51 процентээр дээшэлээ. Тиигэжэ манай коллектив товарна продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар табан жэлэй даабарие болзорһоонь уридшалан дүүргэһэн байна.

Бүхы коллективэй, хүдэлмэришэд болон инженер, техн игүүдэй социалис мүрысөөндэ хабаадалсажа, бэе бэедээ туһаламжа хүргэн ажаллахада, һайн үрэ дүн туйлагдана.

П. БУРЛОВ.
«Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордентэ «Электромашина» заводой директор.

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай ноо[...] ээрэгшэд, сэмбэ нэхэгшэд, нооһо сэбэрлэн угаа[...]шад табан жэлэй түсэбые болзорһоонь уридшал[...] дүүргэхэ гэһэн мүрысөөндэ һайн үрэ дүн туйла[...] Нэхэлгын цехэй олонхи бригаданууд энэ жэл[...] түсэбые дүүргээд, табан жэлэй һүүлшын дааба[...] дүүргэжэ эхилээ. Иимэ бригаданудай нэгые П[...]вел Тарасевич хүтэлбэрилнэ. Комсомол-залуушу[...]лай энэ бригада жэлэй түсэбһөө гадуур 20 гар[...] мянган метр нооһон бүд нэхэн гаргаа. Бригада һай[...] шанартай продукци үгэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадые даагша Павел Тар[...]севич сэмбэ нэхэгшэ Наталья Пахомоватай хөөр[...]дэжэ байна.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

АШАГ ҮРЫЕНЬ МЭДЭЭД БАЙХАДАА

Комбинадаймнай хашаа соо орохо үүдэн дээрэ үдэр бүхэндэ шахуу Улаан туг намилзадаг. Һалхитайшье, сэлмэгшье үдэр энэ туг холоһоо элеэр харагдадаг. Ямар коллективэй хүндэлэлдэ мүнөөдэр энэ туг үргэгдэбэ хаб гэжэ хүдэлмэришэд һонирхон, улаан самбар дээрэ бэшэгдэһэн нэрэнүүдые уншангүйгөөр хажуугаарнь гарадаггүй юм.

Ажалай алдар солын туг социалис мүрысөөнэй үрэ дүнгүүдээр илаһан цехэй, бригадын, участогай коллективэй хүндэлэлдэ үргэгдэдэг болоо. Социалис мүрысөөнэй үрэ дүнгүүдэй үдэр бүхэндэ гаргагдадаг болоһоной һүүлээр ажалай алдар солын туг мүн лэ үдэр бүхэндэ шахуу намилзажа байна.

Юһэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь уридшалан дүүргэхын, бага гаргашатайгаар һайн шанартай ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргахын түлөө мүрысөөндэ комбинадай бүхы цехүүд, участок, бригаданууд оролсонхой. Тэдэнэй дундахи мүрысөөнэй тусхай дүрим баталан абтанхай.

Комбинадай гол цехүүдэй, туһалбариин үйлэдбэринүүдэй, тэрэшэлэн участок, бригаданудай коллективүүдэй дундахи социалис мүрысөөн энэ дүрим дотор тодорхойгоор хараалагдаһан байна. Үдэр бүриин үрэ дүн гаргахаһаа гадна һарын, кварталай үрэ дүнгүүд саг соогоо согсологдоно.

Һарын үрэ дүнгүүдээр эрхимлэһэн цехэй коллектив дамжуулгын Улаан тугта, 200 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэдэг. Бригадын коллективтэ дамжуулгын Улаан вымпел, мүнгэн шан барюулагдана.

Даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэдэг, һайн шанартай продукци бүтээдэг дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэдэй социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ түрүү һуури эзэлээ һаань, «мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдодог юм. Иимэ нэрэ зэргэ кварталдаа нэгэ дахин олгогдоно. Али нэгэ хүдэлмэришэн дүрбэн кварталай туршада иимэ нэрэ зэргэдэ хүртэжэ байгаа һаа, ВДНХ ошохо түлөөһэгүй путевкоор шагнагдадаг. Нёдондо бүхы жэлэй туршада һайн үрэ дүн харуулһан хоёр хүдэлмэришэн — механик Е. Лузан, электрик Ю. Галсанов выставкэдэ түлөөһэгүй путевкоор ошожо ерээ һэн.

Социалис мүрысөөнэй хүсэн үнэхөөрөө ехэ. Комбинадай партком, рабочком «Социалис мүрысөө эмхидхэлгые улам саашань һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, мүн бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай партиин ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолые хүтэлбэри болгон, хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл, хүсэл оролдолгые табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ зорюулна.

Хүдэлмэришэд бултадаа шахуу өөһэдын социалис уялга абанхай. Тэдэнэр өөһэдынгөө даабари үлүүлэн дүүргэхын тула ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлхэ онол арга бэдэрэн хэрэглэнэ. Үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлхэ, алмалта, арьбалалтын гурим наринаар сахиха, мүн хүшэр ажал оньһожоруулха талаар тусхай конкурснууд үнгэргэгдэһэн байна.

Мүрысөөнэй үедэ элдэб шэнэ үүсхэл гаргагдана. Партком, рабочком эдэ үүсхэлнүүдые саг соонь дэмжэхэ, эгээл үнэтэ, һайшаама үүсхэлнүүдыень бусадай дунда дэмжэхэ, дэлгэрүүлхэ талаар хэмжээ абадаг болоо. Модоной хандаһа, үлэгдэлнүүдээр плитэ үйлэдбэрилдэг цехэй, модо хюрөөдэдэг үйлэдбэриин бригаданудай гэшүүд «эрхим журамай коллектив» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхэ мүрысөө дэлгэрүүлһэн байна. Гэрэй детальнуудые хэдэг цехэй коллектив һарадаа нэгэ үдэр урдань алмаһан материалаа хэрэглэжэ ажаллаха үүсхэл гаргаһан юм. Томо багсаар ута зандаа эндэ асарагдаһан модо буулгаха, ябталха ажал дүүргэдэг 10 бригада жэлэй түсэбые декабриин нэгэн болотор дүүргэхэ уялга абаа һэн.

Эдэ үүсхэлнүүд һайшаагдаһан, бусад коллективүүдтэ дэмжэгдэхээр дурадхагдаһан байна.

Байгша ондо социалис мүрысөөнэй үүргэ улам дээшэлээ гэжэ хэлэхээр. Мүрысөөндэ олон хүн хабаадалсадаг болоо. Ажалдаа коммунис ёһоор хандахын түлөө мүрысөөндэ 2300 хүдэлмэришэд хабаадалсана, коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө 1000 хүн мүрысэнэ. Урдань иимэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн түрүүшүүл хирэ болоод лэ, энэ нэрэ зэргээ хамгаалдаг, бодото дээрээ тэрээндэ хүрэмөөр ажаллана гү, али үгы гү гэжэ тоосодог, шалгалта баридаг болоо.

Хүдэлмэришэдэй дунда мүрысөө дэлгэрүүлхэ гээшэ нэгэ хэрэг. Тэрэ орёо хүшэр бэшэ. Харин мүрысөөнэй үнэн дээрээ хүмүүжүүлхы, элсүүлхы үүргэтэй байхын тула тэрээндэ ёһо тэдыгээр хандажа болохогүй. Тиигээ һаа, тэрэнэй удха шанар һуларха, мүртэй үрэ дүн гарахагүй.

Мүрысөөндэ хабаадагшадые материальна талаарнь урмашуулха, мүрысөөнэй үрэ дүнгүүдые бүгэдэндэ мэдээжэ болгохо ехэ шухала гэжэ тоолонобди. Энэ зорилгоор бригаданудай дундахи мүрысөөнэй үрэ дүн үдэр бүхэндэ согсологдоно. Комбинадай 50 гаран бригаданууд үдэр соо хэр һайнаар ажаллажа гарааб, ямар бригада шалгарааб, ямарынь гээгдээб, ямар ушарһаа гээгдээб гэжэ дууһан элирүүлэгдэнэ.

Эдэ үрэ дүнгүүд тусхай самбарта бэшэгдэнэ, комбинадай радиогоор соносхогдоно. Мүн «Сахилгаан хуудаһан», ханын газетэ хэрэглэгдэнэ. Комбинадта 15 жэлэй туршада таһалгаряагүй һайнаар ажаллажа байгаа үйлэдбэриин түрүүшүүлдэ «ажалай ветеран» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоно. Тэдэнэй нэрэ обог комбинадай Хүндэлэлэй дэбтэртэ бэшэгдэдэг юм. Ажалай ветерануудые хүндэлхын, бусад хүдэлмэришэдтэ жэшээ болгохын тула тэдэнэй ажаһуудаг гэрнүүдтэ «эндэ ажалай ветеран ажаһууна» гэжэ уран гоёор бэшэгдэһэн хабтагай хадаха гэжэ шиидээбди. Мүнөө комбинадаймнай 300-гаад хүдэлмэришэд хүндэтэ энэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Кадрова хүдэлмэришэдтэй болохо, комбинадайнгаа ажал хэрэгээр омогорхохоор тэдэние хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ иимэ нэрэ зэргэ бага бэшээр нүлөөлнэ гэхээр.

Социалис мүрысөөнэй кварталай үрэ дүнгүүдээр шалгарһан, мүн ажалдаа ходо амжалта харуулдаг коллективүүдэй, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй нэрэ ехэ ехэ һайндэрнүүдтэй дашарамдуулан, комбинадай Хүндэлэлэй дэбтэртэ бэшэгдэдэг юм.

Моральна, материальна эдэ бүгэдэ урмашуулга социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэмнай бага бэшээр нүлөөлнэ. Хүдэлмэришэд халаан соо хэһэн ажалаа дары мэдэжэ абахадаа, урма зоригтойгоор ажаллана. Тэдэнэр һарынгаа, али жэлэй даабарие хэзээ дүүргэжэ шадаха байһанаа мэдэжэ, уялга дотороо хараална ха юм.

Табан жэлэй түсэбые болзорһоонь холо уридшалан дүүргэһэн түрүүшүүл комбинадтамнай үсөөн бэшэ. Модо ашагшад А. Б. Агмель, А. Р. Федоров, И. Я. Кондратенко, Н. И. Сысоев, Л. В. Смирнов, П. Н. Павлов, В. П. Романенко, заһабариин механическа цехэй такелажник Г. П. Ловцов, токарьнууд В. Ф. Пержаков, Н. Е. Филиппов, тракторист А. Г. Инатов, жолоошон Н. М. Слепнев гэгшэд табан жэлэйнгээ өөрын даабари дүүргээд, «юһэдэхи табан жэлэй ударник» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаа.

Комбинадай партком, рабочком, цехүүдэй партийна, профсоюзай организацинууд эдэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл согсолоод, дэлгэрүүлхэ зорилготойгоор хэмжээ хараалба.

Аша үрэтэй социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар комбинадай коллектив урдахи зорилгоо амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Н. ХОРУШУНОВА,
Онохойн комбинадай профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ.

МҮРЫСӨӨНДЭ ЭРХИМЛЭГШЭД

1975 ОНОЙ ТҮСЭБӨӨР

Табан жэлэй дүрбэн жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэһэн Бага-Холбоолжоной уурхайн нүүрһэшэд даабариһаа гадуур 310 мянган тонно шулуу нүүрһэ малтаа. Нэмэл аргаар нүүрһэ малтагшад мүнөө ерэхэ жэлэй май һарын түсэбөөр ажаллажа байна.

Нүүрһэшэд жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур үшөө 94 мянган тонно шулуу нүүрһэ малтан гаргаха гү, али 970 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ гэжэ шиидээ.

Уурхайн коллектив социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ. Бага гаргашатайгаар һайн шанартай ехэ продукци бүтээн гаргаха гэһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсоһон нүүрһэшэд жэлэй эхиндэ урдаа тодорхой зорилго табиһан байгаа. Бүтээсэ ехэтэй техникэ, шэнэ онол арга үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар ажалай бүтээсэ горитой ехээр дээшэлүүлэгдээ, түсэбһөө гадуур малтагдаһан бүхы шулуу нүүрһэнэй 90 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар абтаһан байна.

Олон түрүүшүүл социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Октябриин революциин ордентэ, «Шахтерой алдар солын» бүхы гурбан шатын тэмдэгтэ хүртэһэн Петр Илларионович Коноваловай даадаг экскаваторай машинистнүүд табан жэлэй даабарие дүүргүүтэй болоо. Тэдэнэр дүрбэн жэлэй түсэбые уридшалан дүүргээд, 1975 оной апрелиин тоосоогоор ажаллажа байна. Ленинэй ордентэ Петр Васильевич Балалаешниковай даадаг экскаваторщигууд февралиин түсэбөөр ажаллажа эхилээ.

Анатолий Семенович Шевченкын хүтэлбэрилдэг шахтернууд мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ үнинһөө хойшо жагсанхай. Энэ коллектив ерэхэ оной октябриин тоосоогоор ажаллажа, табан жэлэй бүхы даабарие дүүргэхэ дүтэлөө. В. К. Федосеевэй даадаг алхалдаг экскаваторай бригада онсо шухала даабарие болзорһоонь хоёр һараар уридшалан дүүргээ.

И. МАЛЬЦЕВ.

Александр Кириллович Ложкиной даадаг звено табан жэлэйнгээ түсэбые дүрбэн жэл соо дүүргэхэ уялга абаһан байгаа. «Татарский ключ» карьероуправлениин бусад горнягууд энэ үүсхэлыень дэмжээд, табан жэлэй даабарие болзорһоонь уридшалан дүүргэхэ мүрысөөндэ оролсоһон юм.

Нүхэр Ложкиной звено даабаряа һара, квартал, жэл бүхэндэ үлүүлжэ байгаа. Табан жэлэй туршада 60 мянган погонно метр газар үрэмдэхэ түсэбөө 1974 оной ноябриин 27-ой үдэр дүүргэһэн тухайгаа тэдэнэр элидхэбэ. Тиигэжэ Никита Иванович Шилов, Леонид Григорьевич Шурыгин, Александр Кириллович Ложкин гэгшэдһээ бүридэһэн энэ звено табан жэлэйнгээ түсэбые 3 жэл 10 һара 27 хоног соо дүүргэжэ, ажалай амжалта туйлаба.

Түрүүшүүлэй үүсхэлые дэмжэһэн, тэдэнтэй мүрысэжэ байһан Василий Федоровичч Трофимовай даадаг звено мүн лэ суг алхалалсажа, ноябриин 27-до табан жэлэйнгээ түсэбые дүүргэһэн байна. В. Ф. Трофимовай хүтэлбэри доро ажаллаһан Виктор Михайлович Хохлин, Геннадий Андреевич Фалилеев ехэ бүтээсэ туйлаа.

Горнягуудай ажалай амжалтада зорюулагдаһан митинг карьероуправленидэ һаяхан үнгэргэгдөө. Управлениин хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзай организаци, бүхы коллективынь түрүүшүүлэй туйлаһан амжалтаарнь халуунаар амаршалаад, табан жэлэй жасада үшөө ехэ хубитаяа оруулалсахыень хүсэһэн байна.

ТҮСЭБ БЭЕЛҮҮЛЭГДЭЭ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: табан жэлэйнгээ түсэбые уридшалан дүүргэһэн горнягууд.

В. КАРМИНАЙ фото.

АРГА БОЛОМЖО ХҮСЭД БИИ

Промышленностиин хүдэлмэриин зарим үрэ дүнгүүд

Республикымнай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд табан жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, энэ жэлэй түсэбһөө гадуур 9 миллион түхэригэй промышленна продукци худалдаха гэһэн социалис уялга абаһан байгаа.

Юһэдэхи табан жэлэй жасада өөһэдынгөө горитой туһа нэмэри оруулха гэжэ шиидэһэн олонхи коллективүүд жэлэй эхинһээ хойшо эршэмтэй шангаар ажаллажа, продукци бүтээн гаргаха, худалдаха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэжэ байгаа. Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай, «Теплоприбор», «Электромашина», прибор бүтээлгын, авиационно заводуудай, Тимлюйн хоёр заводой, районно «Бурятэнерго» управлениин, Байгалай, Баргажанай, Итанцын, Хандагатайн, Шулуутайн леспромхозуудай, Сэлэнгын модоной баазын, мүн бусад зарим коллективүүдэй социалис уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһанай ашаар республикымнай промышленность жэлэй арба һарын түсэбһөө гадуур 20 гаран миллион түхэригэй промышленна продукци худалдаад байна.

Промышленна гол зүйлэй продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха түсэб мүн лэ дүүргэгдэнэ. Орёо элдэб приборнууд, электрическэ машинанууд, модон, модоной зүйлнүүд, шулуу нүүрһэн гэхэ мэтэ арадай ажахыда саг болзор соогоо, болзорһоо уридшалан эльгээгдэнэ. Мүн нарин сэмбэ нэхэн гаргаха, нооһо сэбэрлэн угааха, эдеэ хоолой зарим зүйлнүүдые буйлуулан гаргаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэнэ.

Табан жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ олон коллектив шалгаржа ябаһаар. Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинат, Бурядай геологоуправлениин, Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй, Тимлюйн цементын заводуудай, Байгалай леспромхозой коллективүүд бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ эрхимлэжэ гараа.

«Хүндэлэлэй тэмдэг» ордентэ «Электромашина» заводой коллектив бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүн туйлажа, СССР-эй электротехническэ промышленностиин предприятинуудай дундаһаа 19 кварталай туршада ото түрүү һууринуудай нэгые эзэлжэ ябана. Прибор бүтээлгын заводой коллектив ажалдаа амжалтатай.

Республикымнай хүдэлжэ байгаа предприятинуудай тоодо һаяхан оролсоһон хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй Улаан-Үдын заводой, Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинадай хүдэлмэришэд табан жэлэй жасада туһа нэмэреэ оруулалсажа эхилээ. Сэлэнгын ЦКК-гай коллектив продукци худалдаха арба һарынгаа даабарие 101 процент дүүргэһэн байна. Хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой коллектив арба һарын туршада нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада продукци худалдалгые 6,9 дахин дээшэлүүлжэ шадаа.

Хамта дээрээ республикымнай промышленностиин муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлажа байбашье, ажалдань горитой ехэ дутагдал бии. Зарим предприятинууд жэгдэ бэшээр хүдэлнэ, арга боломжонуудаа хэрэглэнэгүй. Энэ ушарһаа шухала хэрэгтэй продукци дутуу үйлэдбэрилэгдэнэ. Хүдэлжэ байгаа 197 предприятинуудай 52 завод, фабрика гэхэ гү, али 26 процентнь продукци худалдаха арба һарын түсэб дүүргээгүй байха юм.

Ардасанай, Хүрбын леспромхозууд, Сэлэндүүмын заһабариин-механическа завод, «Бурятцелинстрой» трестын үйлэдбэриин предприятинуудай комбинат жэлэй туршада муугаар ажаллажа байна. Арад зоной хэрэглэлэй эд бараа бүтээдэг зарим предприятнуудай хүдэлмэри һайн гэхын аргагүй.

Нютагай промышленнос[...] министерствын 9 пред[...] тиин 3-ниинь, али 33 [...] центнь гүрэнэй түсэб, со[...] лис уялгануудаа дүүргэ[...] байна. Оймorой меб[...] фабрика, Галуута-Нуу[...] оёдолой фабриканууда[...] бүтээлнүүдэй заводой [...] лективүүд продукци ху[...] даха түсэбөө дүүргэнэгү[...]

Түсэбөө дүүргээгүй [...] ха ямаршье шалтагаан [...] коллективүүдтэ үгы. Т[...] нэр ямар ушарһаа гээгд[...] орооб гэхэдэ, гүрэнэй т[...] социалис уялгануудаа д[...] гэхын тула эмхидхэлэй, [...] литическэ ёһотой хүдэл[...] ябуулаагүй байха юм. [...] лэдбэриин арга боломжо[...] хүсэдөөр хэрэглэгдээгүй[...] циалис уялгануудаа бэел[...] хэ хэрэгтэ коллективэй [...] шадал элсүүлэгдээгүй.

Жэл дүүрэхэ дүтэлөө. [...] дэлмэриингөө үрэ дүн [...] солон хараха, амжалта[...] тагдалнуудаа элирүүлхэ [...] ерээ. Гүрэнэй түсэб, со[...] лис уялгануудаа му[...] дүүргэжэ байһан колл[...] вүүд эдэ үрэ дүнгүүдһээ [...] хихо тобшолол хэхэ, түсэ[...] дүүргэхэ талаар дары [...] жээ абаха уялгатай бол[...]

Табан жэлэй түсэбые, [...] бэдэхи жэлэй социалис у[...] гануудаа үлүүлэн дүү[...] бүхы арга боломжо ху[...] бии. Тэдэнээ хэрэглэхэ, [...] циалис мүрысөө үр[...] дэлгэрүүлхэ шухала.

АРАДАЙ ХИНАЛТЫН БУЛАН

ҺАЙШААЛДА ХҮРТЭХӨӨР

Улаан-Үдын Кировэй нэрэмжэтэ заводой арадай хиналтын бүлэг эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байдаграа коллективэйнгээ дунда хүндэтэй болонхой юм. Заводой үйлэдбэри һайн мэдэхэ, мүнөө технологоор хүдэлжэ байһан мэргэжэлтэ В. П. Деряби н тус бүлэгэй түрүүлэгшээр һунгагдаа.

Арадай хиналтын бүлэг һара бүри хэхэ хүдэлмэриингөө түсэб табижа, цехүүдэй хүдэлмэри шалгажа байха тусхай даабари хинагшадтаа үгэдэг, амһарта хэхэ материалай хэр хэмжээгээр гаргашалагдадагые шалгажа байдаг болоо. Тиимэ таблагшадай, амһартада шалажан гүйлгэдэг цехүүдэй хүдэлмэри хэдэн удаа шалгагдаһан байна.

— Таблагшадай цехтэ амһарта хэдэг нимгэн түмэр хэр зүбөөр хэрэглэнэб гэжэ хоёр удаа шалгаһан байгаабди. Тиихэдэ үнэтэй материалай гамгүйгөөр хайшалагдажа, гологдолһоной ехээр гаргадаг байһаниинь элирүүлэгдэжэ, профсоюзай хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн юм, — гэжэ хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ В. П. Деряб ин хөөрэнэ.

Мүн амһартада шалажан гүйлгэдэг цехэй хүдэлмэри шалгажа үзэхэдөө, һаһал олон дутуу дундануудые элирүүлжэ шадаһан байна. Жэшээнь, тус цехэй һүүлэй үедэ гологдол ехээр гаргадаг болоһон тухай заводой директцидэ мэдээсэгдэжэ, тусхай захирал таар зохихо хэмжээн абтаа.

Заводой арадай хиналтын бүлэг хиргэ-хирээ болоод лэ тусхай плакат, хуудаһануудые гаргажа байдаг.

Нүгөөдэ — горпромторгын арадай хиналтын бүлэгэй суглаан дээрэ хэлэгдэһэн шүүмжэлэлэй хэр зэргэ бэелүүлэгдэдэг тухай Улаан-Үдын Советскэ районой арадай хиналтын комитедэй заседани дээрэ һаһал хаража үзэгдөө.

Горпромторгын арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ Е. В. Махановой үнгэрһэн арбан һарын турша суглаан, конференци дээрэ гараһан шүүмжэлэлэй үндэһөөр дутагдалнуудые усадхаха талаар горитойхон хүдэлмэри хэһэн байна. Горпромторгын худалдаа наймаанай организацинуудта арадай хинагшадай арбан бүлэг хүдэлнэ. Бүлэгэй гэшүүд тусхай график, табигдаһан түсэбэй ёһоор магазинуудай хүдэлмэри хиналан шалгажа, дутагдалнуудые саг соонь элирүүлдэг болонхой.

«Арадай хинагшад ажалдаа» гэһэн уряа доро цехүүдэй арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүдэй тусхай хэшээл үнгэргэгдэнэ. Тиихэдэ «Халаахай», «Сагаан хилгаан» хуудаһанууд хараалалтай, тэндэ ажалай болон худалдаа наймаанай журам эбдэгшэд хурсаар шүүмжэлэгдэнэ. Иланагаа «Юбилейный» магазинай арадай хинагшад наймаалагшадай дунда ойлгуулалгын хүдэлмэри һайнаар ябуулдагаараа онсо шалгараа.

Үнгэрһэн үе соо горпромторгын арадай хиналтын бүлэг цехүүдэй табан бүлэгэй хүдэлмэри хаража үзэһэн, бүлэгүүдэй түрүүлэгшэдтэй зүблөө үнгэргэһэн байна юм.

Түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг Кировэй нэрэмжэтэ заводой, горпромторгын арадай хиналтын бүлэгүүдэй хүдэлмэриин дуршалые бусад предприяти, эмхи зургаануудай арадай хинагшадай дунда тарааха гэһэн шиидхэбэри Улаан-Үдын Советскэ районой арадай хиналтын комитет баталан абаһан байна.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

СУГ НИИДЭЛГЫН зарим асуудалнууд

Замбуулинай онгосонуудтахи оньһон түхеэрэлгэнүүдые зохилдуулан таараалдуулга гэжэ эрдэмтэдэй нэрлэдэгэнь үг зориудые шиидхэжэ шадаһан «Союз» ба «Аполлон» онгосонуудай хамтын ниидэлгэ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ байна. Зохилдуулан таараалдуулга гэжэ юун бэ? Энэ хэрэг ямар удхатайб?

Энэ хэрэгтэ гурбан зүйл онсо удха шанартай байна. Нэн түрүүн, замбуулинай онгосонууд орбитодо тэрэ хоёр онгосо бэе бэеэ олохо аргатай байха зэргэтэй.

Хоёрдохи зүйлынь гэбэл, хоёр онгосые залгаха агрегадууд бэе бэедээ тааруу, тиихэдэ залгалдан ниидэхэ үедөө али нэгэ агрегадынь тусхай даабаринһаа ёһоор жэгдэ һайнаар хүдэлэгдэхэгүй гү, али эгсоогоодо аргатай байха ёһотой.

Гурбадахи зүйлынь гэбэл, онгосонууд доторхи амилха агаарынь алишье экипаждань тааруу байха ёһотой. Залгалдаха онгосонуудай доторхи атмосферэнь бүридэлээрээ талаар адлирхууту, али дутэрхы байха ёһотой. Хэрбээ атмосферынь нэгэ бага ондоошог һаань, нүгөөдэ онгосодо орохынгоо урда тэз экипаж заатагүй тусхай түхеэрэгдэһэн шлюзово камера соо бэеэ дадхааха ушартай болоно.

Эндэ үшөө хэдэн зүйл нэрлэмээр. Жэшээлхэдэ, ниидэлгые газар дээрэһээ залан хүтэлбэрилхэ комплексын ажалай эмхидхэлые зохилдуулан таараалдуулха, дүүргэхэ уялгыень хубаарилан табиха гэхэ мэтэ.

«Союз - Аполлоной» проект дээрэ хүдэлжэ эхилхын урда тээ онгосонууд дурсагдагша эрилтэнүүдтэ харюусама оньһон түхеэрэлгэнүүдгүй байгаа һэн.

Замбуулинай онгосонуудай экипажуудай бэе бэеэ ойлголсон ажаллаха тушаа хэдэн үгэ хэлэлтэй. Юуб гэхэдэ онгосонуудые залгаха, онгосоһоо онгосодо орохо хүдэлмэрие хүнүүд лэ хэнэ ха юм. Энэ хадаа ерээдүйн ниидэлгын шухала ба онсо удха шанартай зүйл болоно.

Замбуулинай техникын саашадаа хүгжэхэ, нарижуулагдаха бүри элдэб онгосонуудай бэе бэеэ бэдэрэн ололго, дүтэлэлгэ, тиигээд зэргэлээд, һубаряад гү, али залгалдаад ниидэлгэнь юрын хэрэг болохо. Одоо тиихэдэ зохилдуулан таараалдуулга тухай асуудал табигдахаяа болихо, тиихэдэ космонавтнуудай хэлээ ойлголсохогүй тухашарал мүн лэ усадхагдаха. Тэдэ уласхоорондын хэлэн дээрэ гэхэ гү, али кодово тусхай дохёонуудаар хоорондоо хөөрэлдэдэг болохо. Жэшээлэн хэлэбэл, мүнөө далайн онгосонууд туганууудаар, дохёогой галхануудаар ониб-аниб гүүлэн хоорондоо мэдээ үгэлсэдэг гээшэ ааб даа. Энэшье ерээдүйн хэрэг. Харин мүнөө, хоёр ороной замбуулинай онгосонуудай түрүүшынхиеэ «уулзаха» болоод байхада, экипажуудайнь бэе бэеэ ойлголсохо, оньһон түхеэрэлгэнүүдэйнь зохилдохо тухай асуудал тобойсо гаража ерэнэ.

Совет космонавтнууд, американ астронавтнууд өөһэд өөһэдынгөө замбуулинай техникэ һайн мэдэхэ зон юм. Бидэ «Союз» онгосоороо, . харин американецууд «Аполлоноороо» ниидэжэ шададаг. Теэд энэ ушар хэнэймнайшье һанаа амаруулнагүй. Юуб гэхэдэ онгосонуудые «уулзуулхын» тула манайшье, тэдэнэйшье тала олон юумэ мэдэжэ абаха, өөһэд өөһэдынгөө техникын нюусатай танилсаха болоно бшуу.

Нэн түрүүн хэлээ мэдэлсэхэ ёһотойбди. Ерээдүйн туршалгын ниидэлгэдэ энэ тон шухала үүргэ дүүргэхэ. Ниидэлгын үедэ хэмнайшье ама хооһон ябаха бэшэ ха юм. Экипаж экипажтаяа хөөрэлдэхэ, тиихэдэ ниидэлгыемнай залан хүтэлбэрилхэ газар дээрэхи совет ба американ центрнүүдтэй нэгэн доро холбоотой байха болонобди. Эгээ тиимэһээ хэлэ шудалалгада ехэ анхарал хандуулагдана. Замбуулинай техникын хүгжэлтын жэлнүүдтэ хоёр орондо өөһэд өөһэдынгөө гэд ондоо терминологи бии болошоо. Энэ ушар экипажуудай бэе бэеэ ойлголсохо хэрэгтэ һаад түбэг татаха байна. Жэшээнь, замбуулин шэнжэлэлгэ ородоохиные хабаагүй хүн конструкторска бюрогой зүблөөн дээрэ тудашаба гэлэй. Тэрэ юушье ойлгохогүй. Үгышье һаа, тэрэ хүн Газар космодром радио-хөөрэлдөө шагнаба, мүн лэ мэргэн юумэ ухаандаа хадуухагүй. Харин тэрэ ондоо хэлэтэй хүн байбал, бүри болёо — юушье ойлгохогүй. Ушар тиимэһээ хэнгэ хэлэ («американ» хэлэн гэжэ тодорхойлон) үзэхэһөө гадна бидэ тусхай терминологитойнь танилсаабди. Американецууд мүн лэ тиигэнэ.

Американ астронавтнуудтай суг бидэ онсо шухала терминнүүдэй ба хурааһы нэрэнүүдэй список таблад, сэжэлдэжэ байһабди. Сентябрь һарада США-гай Хьюстондохи замбуулин шэнжэлэлгын түбтэ бидэ американ астронавтнуудтай суг ерээдүйн ниидэлгэдэ бэлэдхэл хэхэ үедөө хоорондоо яһалал ойлголсохо, бэе бэедээ зэрэгтэй мэдээсэл үгэжэ шадаха байха һэмди. Тиигэхэ зуураа бидэ американецуудай англи хэлэн дээрэ, харин тэдэ маанадтай ород хэлэн дээрэ хөөрэлдэхэ гэжэ хэлсээбди. Хари хэлэн дээрэ торьдиһогүйгөөр дуугаржа һураашьегүй һаа, бэлэдхэлнай яһалал урагшатайгаар ябажа байна гээшэ ха. Ажалдаашье, айлшалхадаашье, элдэб уулзалгануудай дээрэшье хэн хэмнайшье, оршуулагшагүйгөөр бэе бэеэ ойлголсодог һэн. Американ астронавтнууд мүн лэ ород хэлэ шудалалгадаа бидэнһээ гээгдэнэгүй.

Үшөө нэгэ шухала зүйл дээрэ тогтоё. Али алинайнгаа техникэтэй, онгосонуудые «жолоодолгын» оньһон арганууудтай, онгосо доторхи ажамидарал хангадаг түхеэрэлгэнүүдтэй танилсангүйгөөр, шудалангүйгөөр, өөрөө «жолоодожо» һурангүйгөөр экипажуудай бэе бэедээ даадалга, зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлгэ тухай хэлэһэнэй үлүүдэ. Замбуулинай онгосонуудые бүтээдэг мэргэжэлтэд манда лекцинүүдые уншаа, бидэ өөһэдөө тренажёр ба элдэб стенднүүд дээрэнь бэлэдхэл гараабди. Американ астронавтнууд «Аполлонойнгоо» тренажёр соохи һууринуудаа манда найдадаг бэлэй. Тиихэдэнь бидэ «жолооень» гартаа абажа (астронавтнуудай туһаламжаар ааб даа), «Союз» онгосоёо бэдэрэн олоод, дүтэлүүлээд, һүүлээрнь «уулзуулдаг» һэмди. Харин американецууд манайда айлшалжа ерэхэдээ, эгээл иимэ бэлэдхэл гараа бэлэй. Тиихэдээ али нэгэ онгосо соо аюулта байдалай тохёолдобол, юу хэхэ, яаха байһанаа туршажа үзэнэбди.

Бэлэдхэлэй үедэ ниидэлгые залан хүтэлбэрилхэ центрнүүдтэеэ, тэндэхи хүдэлмэрилэгшэдтэйнь танилсахабди. Ерэхэ уулзалгануудайнгаа үедэ бидэ американ астронавтнуудые космодромдоо айлшалуулхабди, харин тэдэнэр манные Канавералдаа абаашажа танилсуулха.

Бэе бэеэ ойлголсохо, дадалсаха хэрэгтэмнай өөһэд хоорондымнай харилсаан тон ехэ удха шанартай. Бидэ нилээд удаан саг соо суг ажаллаабди, амараабди, айншалаабди, театр, музейнүүдээр ябаабди. Американ астронавтнуудай гэр бүлынхидтэйнь танилсаабди, ээлжээндээ тэдэниие гэртээ уридагбди. Энэшье мүнөө заншалта болоо.

Холын холо замбуулинда совет-американ «гар баригалдаанай» урда тээ хэгдэхэ, бэелүүлэгдэхэ юумэн тухай тобшо тэды тоггон хэлэбэ гээшэб. Хүн түрэлтэнэй аша туһада, амгалан байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ тус ниидэлгэмнай үшөө нэгэ алхам боложо үгэхэ байһандань этигэнэбди.

Н. РУКАВИШНИКОВ.
Советскэ Союзай хоёр дахин Герой,
СССР-эй лётчик-космонавт.
(АПН).

САГҺАА УРИДШАЛАН

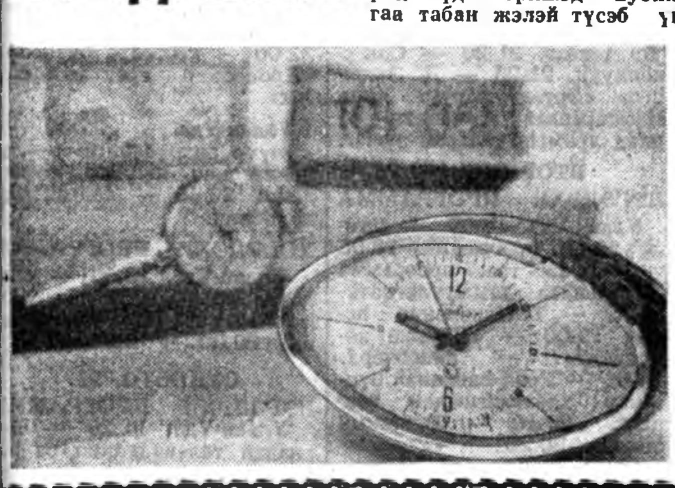

МОСКВА. Хоёрдохи часовой заводой табин жэлэй ой гүйсэбэ. Алдарта ойгоо заводой коллектив ажалай амжалтануудаар угтаа. 700 гаран хүдэлмэришэд хубиингаа табан жэлэй түсэб үни дүүргэнхэй. Гурбан жэл арба нэгэ һарынгаа гүрэнэй түсэбые хүдэлмэришэд болзорһоонь урид дүүргэнхэй. Энэ сагай турша соо завод 26 миллион элдэб түхэлэй час үйлэдбэрилэн гаргаа. Тэрэнэй 450 мянганиинь түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдэһэн продукци болоно. Найман ондоо түхэлэй часууд гүрэнэй шанарай тэмдэгтэ хүртэнхэй.

Ороной час бүтээлгын промышленностиин хүгжэлтэдэ хубитаяа оруулһанайнь, гүрэнэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиум Москвагай хоёрдохи часовой заводые Октябриин революциин орденоор шагнаһан байна.

Е. С. Халмаковагай дадаг бригадын гэшүүд (баруун талын зураг).

Зүүн гарай зураг дээрэ: заводто бүтээгдэһэн часууд.

ТАСС-ай фотохронико.

НИИТЫН ГУРИМ САХИГШАД

Ниитын гурим сахиха, гэмтэ ябадалтай эрид тэмсэхэ хэрэгтэ арадай дружинанууд өөһэдынгөө ехэхэн хубитые оруулдаг юм. Партийна, совет зургаануудай хүтэлбэри доро арадай дружинанууд бэхижэжэ, ниитын ёһо гурим сахиха талаар нилээд дүй дүршэлтэй, арад зоной дунда хүндэтэй болоо.

Аймаг дотор эмхидхэгдэһэн арадай дружинануудта олон хүн эдэбхитэйгээр хабаадана. Далахайн, Санагын, Хамниин совхозуудай, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Холтосоной, Юнхэрэй руднигуудай арадай дружинанууд аймаг соогоо нилээд мэдээжэ болонхой.

1974 оной майн 20-до «Арадай дружинануудай ажалые һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол абаһан юм. Аймагай арадай дружинын штаб тус тогтоолые хүтэлбэри болгон, өөрынгөө ажалые бүри эмхитэйгээр ябуулхые оролдоһон байна. Арадай дружинын ажалые аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Б. Д. Очиров хүтэлбэрилнэ.

Аймагай промышленна предприяти, эмхи зургаануудта арадай дружинын суглаанууд үнгэргэгдөө. Ниитын гурим сахигшад үнгэрһэн үедэ хэһэн ажал тухайгаа тоосоходоо, саашанхи зорилгонуудаа хараалба. Закаменск городой Соёлой ордондо ноябриин 23-да арадай дружиннигууд сугларжа, шахаа тангаригаа үгөө. Зэдын комбинадай директор И. П. Чепурин, парткомой секретарь Р. В. Никитков, профкомой түрүүлэгшэ А. Ф. Ваганов, комсомолой комитедэй секретарь В. Чащин гэгшэд тангаригаа түрүүлэн үгэхэдөө, ниитын гурим наринаар сахиха, хулиган ябадал гаргагшадтай эрид тэмсэхэ тухайгаа мэдүүлээ. Удаань цехүүдэй түлөөлэгшэд энэ шухала хэрэгтэ үнэн зүрхэнһөө хандаха тухайгаа суглаарагшадта тангариглан мэдүүлээ.

Аймагай, городой дружинын штабуудай дружиннигуудай ажалда дутуу дунданууд үшөөл бии байһаар. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түлөөлэгшын элирүүлһэн дутагдалнуудые дары усадхаха талаар зохихо хэмжээнүүд баталан абтаа.

Арадай дружинын аймагай штаб ерэхэ жэлэй январь һарада ниитын гурим сахиха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг хүнүүдтэ зорюулһан слёт үнгэргэхөөр хараална. Слёдто хабаадагшад жэлэй туршада хэһэн ажалайнгаа дүн гаргахадаа, саашанхи зорилгонуудаа хараалха юм.

Г. СУББОТИН,
аймагай арадай дружинын штабай начальник.

Захааминай аймаг.

Хилын саанаһаа

• телефон • телеграф • радио

ПРАГА

Эбдэршэгүй хани барисаанай һайндэр

ТАСС

Чехословак-совет хани барисаанай һарын дүүрэһэнтэй дашарамдуулан, ЧССР-эй ниислэл хотын ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан эндэ болобо.

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй Профсоюзуудай Центральна Соведэй түрүүлэгшэ К. Гэфман, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПЧ-гэй ЦК-гай Прагын горкомой нэгэдэхи секретарь А. Гапек, КПЧ-гэй Центральна хиналта-шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ М. Якеш, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь Ф. Ондржих, Чехословакиин бусад хүтэлбэрилэгшэд энэ суглаанда хабаадаһан байна. Совет хани барисаанай поезддо хабаадагшад, мүн СССР-һээ ерэһэн бусад айлшад баярай суглаанда байлсаа.

КПЧ-гэй Центральна хиналта-шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ М. Якеш суглаарагшадай үмэнэ үгэ хэлэбэ.

БУХАРЕСТ

Хани харилсаагаа үргэдхэхын тула

ТАСС

СЭВ-тэ хабаатай оронуудай — НРБ-гэй, ВНР-эй, ГДР-эй, Кубын, МНР-эй, ПНР-эй, СРР-эй, СССР-эй, ЧССР-эй дотоодын худалдаа наймаанай министрнүүдэй зургаадахи заседани эндэ боложо дүүрэбэ. 1975 ондо бэелүүлхэ хүдэлмэриин түсэбые зүблөөндэ хабаадагшад һайшаагаад, 1976—1980 онуудта дотоодын худалдаа наймаанай асуудалнуудаар СЭВ-тэ хабаатай оронуудай харилсаа холбооной холын хараата программа, энэ үе соохи научно-техническэ харилсаанай түсэб баталан абаа.

СЭВ-тэ хабаатай оронуудай хоорондохи дотоодын худалдаа наймаанай хараа шугамаар эд бараа худалдалгые саашадань үргэдхэн хүгжөөхэ тодорхой хэмжээнүүдые абаһан байна.

ХАНОЙ

Үнэн зүрхэнэй баясхалан

ТАСС

СССР-эй ба ДРВ-гэй правительственна экономическа делегацинуудай хоорондо һаяхан Москвада болоһон хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые Демократическа Вьетнамай олонниитэ үндэрөөр сэгнэнэ. Вьетнамай Демократическа Республикада Советскэ Союзай зүгһөө экономическа, техническэ туһаламжа үзүүлхэ тухай Москвада гар табигдаһан хэлсээнүүд тухай мэдээсэлые республикын бүхы түбэй газетэнүүд түрүүшын хуудаһануудтаа толилбо.

ПТВ-гэй ЦК-гай орган — «Нян зан» газетэ энээндэ зорюулжа, түрүү бэшэг толилһон байна.

Москвадахи хөөрэлдөөнүүд аха дүүгэй хани барисаанай оршон байдалда үнгэрһэн байна гээд газетэ тэмдэглэнэ. Манай арад зондо шухала бүхы үнэтэ туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлхэдээ, ПТВ-гэй, вьетнам арадай революционно хэрэгые хэлбэрэшэгүйгөөр дэмжэдэгээ КПСС-эй, Советскэ Союзай правительство ба арад зон үшөө дахин гэршэлбэ.

КАИР

АРЕ-гэй премьер-министрэй хэһэн мэдүүлгэ

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй Египет ошохоёо байһан айлшалалга Египет болон Советскэ Союзай хоорондохи хани барисаа, харилсаа холбоо бэхижүүлхэ талааршье, мүн газар дайдануудые сүлөөлхэ, хүгжэлтын ба дэбжэлтын асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэшье шухала үрэ дүнгүүдтэй байха гэжэ АРЕ-гэй премьер-министр А. А. Хигази Египедэй арадай суглаанда үгэ хэлэхэдээ мэдүүлһэн байна.

Дүтын Зүүн зүгтэ үнэн зүб эб найрамдал тогтоохо, арабуудай эрхые дэмжэхэ асуудалаар Советскэ Союз үнэн зүб хараа бодол баримталдаг юм гэжэ А. А. Хигази тэмдэглээ. Тэрэ хадаа эзэмдэгдэһэн бүхы араб газар дээрэһээ Израилиин сэрэгүүдые гаргаха эрилтэ табидаг, бэеэ даанхай гүрэн боложо һууха Палестинын арадай эрхые дэмжэдэг юм гэжэ мүн лэ тэмдэглээ.

АДЕН

Албанай хэрэгээр айншална

ТАСС

Йеменэй Арадай Демократическа Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүтэлбэриин уряалаар СССР-эй Далайн Сэрэгэй Флодой главна командалагша, Советскэ Союзай Флодой адмирал С. Г. Горшков эндэ албанай хэрэгээр айлшалжа байна. НДРЙ-гэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй генеральна штабай начальнигай уялгые дүүргэгшэ Салех Бен Хусейн гэгшэтэй тэрэ уулзаа.

БУДАПЕШТ

Аха дүү партинуудай уулзалгада бэлдэхэ тухай

ТАСС

МТИ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай 1974 оной октябрь һарада болоһон зүбшэлхы уулзалгын шиидхэбэринүүдээр хараалагдаһан Европын Коммунис, хүдэлмэришэнэй партинуудай конференциин бэлэдхэлэй уулзалга декабриин 19-дэ Будапешт хотодо нээгдэхэнь.

ХАНОЙ

Парижай хэлсээе бэелүүлхын түлөө

ТАСС

«Хойто Вьетнам Парижай хэлсээе эбдэжэ, Урда Вьетнамдахи сэрэгэй ябуулгануудта хабаадажа үргэлжэлһөөр ха» гэжэ Сагаан байшангай түлөөлэгшын хэлэһэн үгые Вьетнамай Демократическа Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшын буруушааһан мэдүүлгэ эндэ толилогдобо.

Сагаан байшангай түлөөлэгшын энэ мэдүүлгэ тон буруу байна гэжэ ДРВ-гэй МИД эрид арсаа. Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын 1974 оной октябриин 8-най хараа бодолые бүрин дэмжэжэ, Урда Вьетнамай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсалгаяа, дайн байлдаагаа болиулха эрилтэ Холбоото Штадуудай үмэнэ табигдана.

РИМ

Италиин социалис партиин ЦК-гай пленум

ТАСС

Италиин социалис партиин Центральна Комитедэй пленум эндэ хүдэлмэреэ эхилбэ. «Ороной демократическа хүгжэлтэдэ ИСП-гэй үүргэ тухай» асуудал пленумэй зүблэхэ зүйлдэ табигдана. ИСП-гэй политическэ секретарь Ф. де Мартино пленум дээрэ элидхэл хээ.

Правительственна кризис юунһээ болооб гэхэдэ, христианско-демократическа ба социал-демократическа партинуудай зарим хүсэнүүдэй коммунизмда зүрюу харша ябуулга орон дотор үргэдхэхэ гэһэн эрмэлзэлгэһээ болоһон байна гэжэ Ф. де Мартино хэлэбэ. Эдэ һэдэлгэнүүдынь социалистнуудта яашье таарахагүй байна.

ПАРИЖ

УУЛЗАЛГЫН УРДА ТЭЭ

ТАСС

Далайн саанахи департаментнууд Гваделупа, Мартиника ошохоёо Франциин президент В. Жискар д'Эстэн мордобо. США-гай президент Дж. Фордтой Мартиника арал дээрэ декабриин 14—16-да уулзажа хөөрэлдэхэ юм.

Франко-американ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ уласхоорондын гол шухала асуудалнууд, тодорхойлон хэлэхэдэ, түрүү капиталис оронуудай элшэ хүсэнэй политика тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ юм гэжэ политическэ шэнжэлэгшэд тоолоно.

«Юрэнхы дэлгүүрэй» ба Холбоото Штадуудай экономическа политикые залан хүтэлбэрилхэ тухай асуудалые «юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронуудай даалгабаряар США-гай президентын үмэнэ табиха байнаб гэжэ В. Жискар д'Эстэн ниидэхынгээ урда тээ журналистнуудта мэдүүлээ.

РИМ

ИКП-гэй ЦК-гай, ЦКК-гай пленум

ТАСС

ИКП-гэй XIV съездые зарлалгада зорюулагдаһан Италиин Компартиин ЦК-гай ба ЦКК-гай пленум хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

1975 оной мартын 18—23-да ИКП-гэй XIV съездые зарлаха гэһэн шиидхэбэри ИКП-гэй Центральна Комитет, Түбэй хиналтын комисси баталан абаһан байна. Энэ пленум ИКП-гэй генеральна секретарь Э. Берлингуэрэй хэһэн элидхэлые һайшаагаа.

ВЕНЭ

БАРУУН ОРОНУУДАЙ ДЭМЖЭБЭЛНЬ...

ТАСС

Түбэй Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдые, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдэй дүрбэдэхи шата Венэдэ боложо дүүрэбэ. Тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан Европын 17 ороной, США-гай, Канадын делегацинууд ээлжээтэ забһарлалта хэхээ тарабад. Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар ямаршье тодорхой шиидхэбэринүүдые абажа шадаагүй. Тиихэдэ хөөрэлдөөнүүд хоёрдохи жэлээ үргэлжэлжэ байна. Европодохи шахардуу шанга байдалые һуларуулха хэрэгые дайн байлдаанай аюул түбэг усадхан зайсуулгаар бэхижүүлхэ гэһэн тодорхой зорилгын зүблөөндэ хабаадагшадай урда табигдаад байһыень мэдэрхэдэ, энэмнай бага бэшэ болзор лэ. Энэ хүшэр бэрхэшээлтэй асуудалые шиидхэлгэдэ һайн үрэ дүнгүүдые түйлажа болоно гэжэ дэлхэйн олониитэ хүлеэнэ.

Социалис оронуудай делегацинууд зэбсэгтэ хүсэнүүдые, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохоор түйлаха гэһэн бата хүсэл эрмэлзэлтэйгээр Венэдэ ерэһэн байгаа. Хөөрэлдөөнүүдэй аша туһатай байһые тэмдэглэхэ зуураа, хараа бодолнай урдынхидал мэтэ холо ондоо байна гэжэ эдэнэр батална. Иимэ оршон байдалда ГДР-эй, ПНР-эй, ЧССР-эй, СССР-эй делегацинууд үүсхэл эдэбхи гаргажа, НАТО-гой гүрэнүүдтэй бүтэмжэтэй һайнаар хөөрэлдэхые шиидэһэн байгаа. Энээнэй тула Баруун оронуудай хараа бодолой зарим талыень хараада абаһан шэнэ шухала дурадхал оруулба. Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо, хэмжээ ябуулгануудые зүбшэн хэлсэхэ үндэһэ һуури табиха гээшэ энээнэй гол зорилго болоно.

Социалис оронуудай үүсхэл эдэбхиие баруунай хэблэл үргэнөөр һайшааһан байха юм. Хөөрэлдөөнүүдэй үнгэрһэн шата энэ үүсхэлэй уряа доро үнгэрөө гээд газетэнүүд сэхэ рууль мэдэрнэ.

Социалис оронуудай дурадхаһан бүтэмжэтэй һайн һанамжада үндэһэлэн, али алиндань таарамжатай шиидхэбэринүүдые абахаар Баруун гүрэнүүд оролдоногүй гэжэ хөөрэлдөөн элирхэйлэн харуулба.

Тиимэһээ Баруун оронуудай дэмжэбэлнь, хэрэг бүтэхэ гэжэ һанагдана.

ДЖАКАРТА

А. Малигай мэдүүлгэ

ТАСС

Ороной гадаадын политическэ ажал ябуулгые үргэдхэхэ гэһэн хараа шэглэл Индонезиин правительство баримтална гэжэ Индонезиин гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Малик мэдүүлээ.

Советскэ Союзтай, социалис бусад оронуудтай экономическа харилсаагаа хүгжөөхэ үүсхэл эдэбхи энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ гээд гадаадын хэрэгүүдэй министр тэмдэглэбэ.

РЕСПУБЛИКЫН ЭКРАНУУДТА

Улаан-Үдэ хотын болон хүдөө нютагуудай соёлой ордон, клуб ,кинотеатрнуудта декабрь һарада харуулагдахаар уран һайханай кинокартинанууд абтаһан байна.

«Мосфильмын» киностудида зохёогдожо гараһан **«Если хочешь быть счастливым»** гэһэн уран һайханай фильм хаража һуухада һонирхолтой. Тус фильм дотор олон оронуудай летчик, вертолетчигуудай дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөнэй боложо байха үедэ тохёолдоһон аюул тухай, арадуудай хоорондохи хани барисаан тухай харуулагдана.

Александр Довженкын нэрэмжэтэ киностудида зохёогдоһон. **«Личная жизнь»** гэһэн уран һайханай фильм дотор оронойманай металлургическа томо заводой хүдэлмэришэдэй хэжэ байһан ажал тухай хэлэгдэнэ. Тус заводой директорэй ажалаа яажа хүтэлбэрилдэг, ударидадаг тухай хөөрөөн фильмын гол удха болоно. Артистнууд Ирина Лаврентьева, Николай Муравьев, Юрий Соколов болон бусад фильмын гол рольнуудта наадаһан байна.

Нүгөөдэнь — **«Свой среди чужих, чужой среди своих»** гэһэн фильм болоно. «Мосфильмын» киностудида зохёогдожо гараһан тус картина дотор хореод онуудай үедэ совет чекистнүүдэй хэһэн ажал тухай хэлэгдэнэ. Мүн «Мосфильмын» киностудида зохёогдожо гараһан «Северная рапсодия» гэһэн наада зугаа элбэгтэй, хүгжэмтэ фильм-үльгэр зохёожо, экран дээрэ гаргаба.

«Родник в лесу». Иимэ гаршагтай уран һайханай фильм «Таллинфильмын» киностудида зохёогдожо гараһан байна. Фильмын режиссер Лейды Лайус гэгшэ Вера Саар гэгшын «Укуару» гэһэн романай удхаар зохёожо, экран дээрэ гаргаһан байгаа. Фильм дотор инаг дуран, гэр бүлэ тухай экран дээрэһээ ойлгожо абахаар һонирхолтой кадрнууд харуулагдана.

Мүн энэ һарада балшар жаахан үхибүүдэй харамаар кинофильмнүүд бии. Тэдэнэй нэгэн гэхэдэ, «Ленфильмын» киностудида зохёогдоһон **«Пятёрка за лето»** гэһэн уран һайханай фильм болоно. Эндэ пионернүүдэй «Орленок» гэжэ лагерьта амарагшадай ажабайдал, тэдэнэрэй дунда үдэр бүри боложо байдаг элдэб янзын наадан, эдиршүүлэй абари зан болон бусад һургаал абамаар һайн һайхан зүйлнүүд бии. **«Кыш и Два портфеля»** гэһэн уран һайханай фильм үхибүүд болон ехэшье зоной һонирхожо харамаар фильм «Мосфильмын» киностуди зохеожо, экран дээрэ гаргаба.

Туркмен арадай аман зохёолоор дүрбэн аха дүү Джалбаковтанай гаргаһан ааша тухай **«Тоомгүй аха дүүнэр»** гэһэн фильм «Туркменфильмын» киностуди зохеоһон байна.

Тэрэшэлэн **«Хүдөө ажахыда научно-техническэ дэбжэлтэ»** гэһэн уряа доро кинофестиваль энэ һарада сонсхогдобо. Фестивалиин үедэ «Животноводство Украины на промышленной основе», «Июль в Константиновке», «Киев—70» — механизация животноводства», «Наука и техника—сельскому хозяйству», «Научно-технический прогресс в птицеводстве», «Животноводство и автоматика», «Сибирский хлеб — Родине», «Тамбовский промышленный», «Кормовая база в молочных комплексах», «Мастер-наладчик на ферме», «Медовая колесница» болон бусад кинофильмнүүд харуулагдахаар абтанхай.

Мүн **«Первые дни Таюры»** гэһэн Байгал-Амарай түмэр замай барилгада зорюулагдаһан киноочерк Зүүн Сибириин кинохроникын студи буулгажа, экран дээрэ гаргаба. «Узбекфильмын» киностудида зохеогдожо гараһан **«Встречный»** гэһэн научно-популярна фильм мүн лэ олоной анхарал татаха байха.

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

«ДАБҺАНАЙ АМТАН» ГАШУУН ГҮ? ШЭНЭ ЗҮЖЭГ

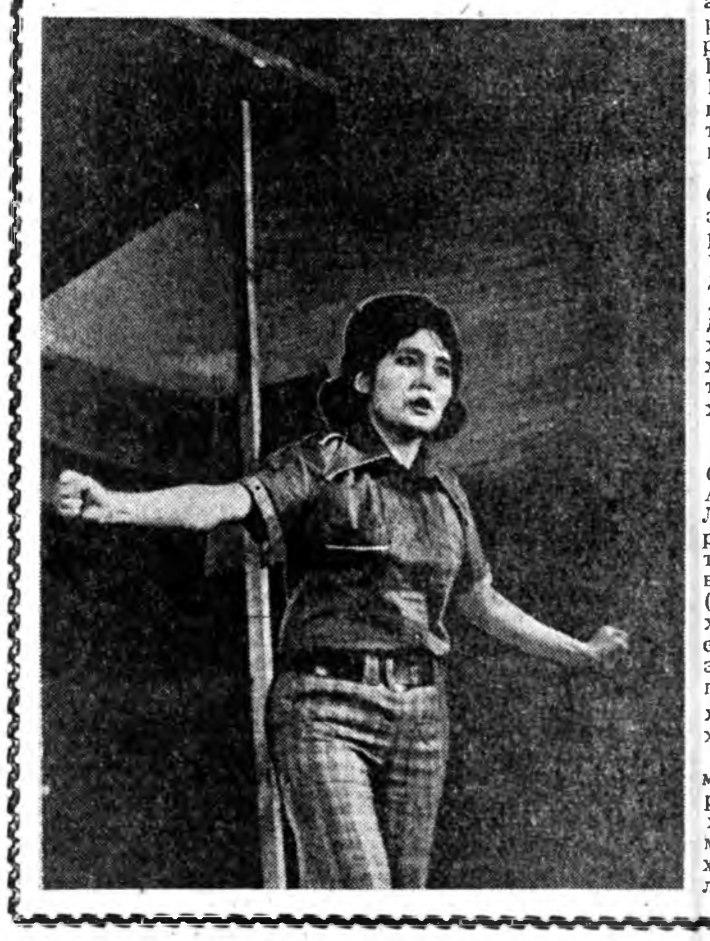

Буряад драмын театрай коллектив «Дабһанай амтан» гэжэ шэнэ зүжэг табижа, городойнгоо харагшадые баясуулба. Республикымнай мэдээжэ поэтесса Ц-Д. Дондокова, театрай режиссёр, Буряадай АССР-эй габьяата ажал ябуулагша Ф. С. Сахиров гэгшэд хоёр үйлэтэй лирическэ энэ драмые зохёоһон байна. Уран зураагша В. В. Тевелев энэ зүжэгые шэмэглэн гоёһон, композитор Б. Цырендашиев дуунуудайнь хүгжэм зохёогоо.

Мүнөө үеын залуу хүбүүд, басагадай элдэб абари зан, ушар ябадал, инаг дуран тухай энэ зүжэг соо үнэншэмэ зүбөөр харуулагдана. Мэхэ гохо гээшые мэдэхэгүй, хушир сагта хэндэшье туһалхаар бэлэн байха һайн һайхан сагаан сэдьхэлтэйгээр, һүбэлгэн ухаатайгаар хүмүүжүүлэгдэһэн хүбүүд, басагадтай танилсанабди. Эдэмнай хэд бэ гэхэдэ, Баясхалан (артист М. Елбонов), Тоён (Буряадай АССР-эй габьяата артистка Л. Дугарова), Аригуун (Буряадай АССР-эй габьяата артистка Ц. Уладаева), Поваржы-Дарима Аюшеевна (артистка С. Базарон), Оронхо (артист М. Бальжинимаев) гэгшэд болоно. Эдэнэр зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ ирагуу һайханаар дуу дуулажа, хүхюу зугаатай наада эмхидхэжэ шадаха залуушуул лэ.

Нүгөө талаһаа худал хуурмаг ябадалаараа нүхэдөө уһа руу түлхихые оролдодог, хаанашье ажалгүй, гараа хармаандаа хээд, бэе бэеэ дахалдаад, архи, тамхи эрьюулээд зайжа ябадаг, элдэб бузар аашаа гаргадаг абари зантай «могой һоёотой, модон хүлтэй» залуушуул городтошье, хүдөөдэшье хааяа дайралдадаг лэ. Залуу хүбүүд Забаан (артист Б-Д. Будаев), Тэтэгэр (артист Д-Ц. Дашанамжилов) хоёр гохо мэхэтэй Максарайн (артист В. Кондратьев) уһан дээрэ үрмэ тогтоосо хэлэһэн гоё үгэдэнь орожо, «Операция Забаан» эмхидхэжэ, муухай хэрэг үйлэдэжэ, бэе бэедээ дурлаһан хоёрой этигэл найдабари, зол жаргал эбдэхые оролдонод.

Дабһан . Дабһанай амтан һалан гашуун. Ажабайдал. Ажабайдалдамнайшье «дабһанай амтан» үзэгдэдэг. Ажабайдалай үргэн замай ялхи-хонхосогто бүдэрэнгүй, зол жаргалаа, инаг дураяа нюдэнэй сэсэгы мэтэ нангинаар хадагалжа, «дабһанай амтан» юун гээшэб гэжэ ойлгожо, мэдэжэ ябахыень залуушуулда үгэһэн һургаал заабари энэ зүжэгэй гол удха болоно.

Залуушуулһаа гадна, учинэй мэдээжэ болоһон РСФСР-эй арадай артистка Н. С. Гендунова (Муузы Хазуевна), РСФСР-эй габьяата, Буряадай АССР-эй арадай артист Д. Д. Дондуков (Жаабу Жапович) болон бусад энэ зүжэгтэ хабаадалсана.

К. МУНКУЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. (зүүн талаһаа) Жаабу Жапович (РСФСР-эй габьяата, Буряадай АССР-эй арадай артист Д. Д. Дондуков), Максар (артист В. Кондратьев). 2. Тоён (Буряадай АССР-эй габьяата артистка Л. Дугарова).

Авторай фото.

АВИАТОРНУУДАЙ АЖАЛ ЕХЭ БОЛОНО

«БАМ-ай барилгашадые һайнаар хангахын тулада бүхы хүсэ шадалаа, арга боломжоео хэрэглэе» — гэһэн уряа доро Улаан-Үдын авиапредприятиин коллектив мүнөө ажаллана. Агуу ехэ барилгада элдэб ашаа агаарай замаар зөөлгэ үдэрһөө үдэртэ, һараһаа һарада үргэдхэгдэнэ.

Энэ жэлдэ долоон вертолет пассажирнуудые, почто, болон элдэб ашаа зөөһэн байха юм. Мүнөө 1350 пассажир, 321 тонно почто болон арадай ажахын элдэб ашаа зөөгөөд байна. Тиихэдэ «АН-2» түхэлэй самолёдуудай экипажнууд пассажирнуудые, почто, ашаа зөөжэ эхилбэ. Байгша оной намар командир В. Т. Шамоевой хүтэлбэрилдэг «АН-2» самолёдой экипаж Усть-Кутһаа эхилжэ Комсомольск-на-Амуре хүрэтэр БАМ-ай гараха трассые шэнжэлхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Командирнууд Ю. П. Меркушин, А. И. Кочетов, Ю. И. Ребров, Л. Н. Цыремпилов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг вертолеттуудай, мүн Д. И. Таболин, Ю. А. Рудаков гэгшэдэй даадаг «АН-2» түхэлэй самолёдой экипажнууд жэшээтэ һайнаар ажаллажа, нүхэдэйнгөө дундаһаа шалгарна.

БАМ-ай барилгые хангаха хүдэлмэри һайнаар эмхидхэһэнэй ашаар авиапредприяти бүхыдөө үйлэдбэриингөө түсэб амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаа. Жэшээлхэдэ, агаарай замаар ашаа зөөхэ түсэб октябриин 28-да дүүргэгдээд байгаа һэн. Тиихэдэ Улаан-Үдын авиаторнууд декабриин 5-һаа 1975 оной түсэбөөр ажаллажа эхилээ.

Түсэбтэ табан жэлэй һүүлшын жэлдэ авиаторнууд 6.000 пассажирые, 1.800 тонно почто болон арадай ажахын элдэб ашаа зөөхэ юм. Энээнэй тулада олон талмай шэнээр баригдаха, мүнөө бии байгаа талмайнууд заһабарилагдаха байна.

И. ХРАПУНОВ.

МЭРГЭЖЭЛЭЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛНЭ

Хүдөө ажахын хүтэлбэрилхы мэргэжэлтэдые һургадаг техникумэй дэргэдэ КПСС-эй обкомой эмхидхэһэн һарын курсада республикын колхоз, совхозуудай парткомуудай 25 секретарьнар ерэнхэй. КПСС-эй обкомой хүдэлмэрилэгшэдэй, республикын министерство, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй лекци шагнана, дүй дүршэлтэйнь танилсана.

Гадна хотын предприятинуудта экскурсаар ошожо, ажал хүдэлмэритэйнь танилсана. Жэшээнь, эдэнэр нарин сэмбын комбинадай, Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой цехүүдээр ябажа хараһан, хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэһэн байна.

Нарин сэмбын комбинадай директор К. П. Альцман предприятиингаа ажал хүдэлмэри тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ. Тиихэдэ Локомотив-вагон заһабарилгын заводой түүхэ харуулһан музейн экспонадуудые хаража, ехэтэ һонирхоо. Город шадар дүтэ байдаг ажахынуудта хүрэжэ, парткомуудай ажалайнь дүршэлтэй танилсаха болонхой.

Курсануудай һүүлшын үдэрнүүдэй нэгэндэ өөһэд өөһэдынгөө ажал хүдэлмэри тухай хөөрэлдэжэ, дүй дүршэлөө халан абалсажа, семинар дээрэ үгэ хэлэхэ байна.

Һарын туршада эндэ һуралсаһан эдэнэр өөһэдынгөө мэдэрэлые улам саашань гүнзэгырүүлэнхэй, партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэри болон оронойнгоо гадаадын, дотоодын асуудалнууд тухай һайн мэдэсэтэй нютаг нугануудтаа бусахань дамжаггүй.

Б. ДАРМАЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ажалша коллектив» — түрүү бэшэг. «Республикын нэгэ үдэр» — суглуулбари. Элдэб һонинной суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Дүүргэлтын гурим» — В. Алешинагай статья. «Һуралсал эхилбэ» А. Рыжковой статья. «Цемент соо—үгэрсэ» — фельетон.

Гурбадахи хуудаһанда. Ажалшадай бэшэгүүдээр бүридхэгдэнэ.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Фоторепортаж. Хилын саана.

ҺОНИРХОЛТОЙ ҮДЭШЭ

Хяагтын аймагай Баян-Булагай найман жэлэй һургуулида совет арадуудай хани барисаанда зорюулагдаһан һонирхолтой үдэшэ үнгэргэгдэбэ. Классууд союзна республика бүхэн тухай альбом бэлдэһэн байха юм. Мүн республиканууудай ажабайдалтай, ажал хүдэлмэритэй танилсахаһаа гадна, дуунуудыень, шүлэгүүдыень сээжэлдэжэ, вечер дээрээ гүйсэдхэһэн, национальна эдеэ хоол бэлдэһэн байгаа. Эдэ бүгэдэ харагшадта ехэтэ һайшаагдаа.

7-дохи «А» классай һурагшад Банеев Валера, Зурбанов Саша, Лумбунов Сережа гэгшэдэй харуулһан инсценировко, 7-дохи «А» классай һурагша Лумбунова Наташын гүйсэдхэһэн номернууд нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаһан байна.

Иимэ үдэшэнүүд һургуулида заншалта болонхой юм. Энээнэй урда тээ Болгарида болон Монголой Арадай Республикада зорюулагдаһан үдэшэнүүд үнгэргэгдэһэн байгаа.

Һурагшадые интернациональна үзэл суртаалтайгаар хүмүүжүүлгэдэ эндэ горитойхон анхарал хандуулагдана.

Ж. ЦЫДЫПОВ.

ЭДЭБХИТЭДЭЙ НЭГЭН

Ардан Савельевич хэдэн жэлэй туршада Улаан-Үдын Советскэ районой арадай хиналтын комитедтэ штатнабэшэ инспекторээр хүдэлжэ ябахадаа, районойнгоо предприяти, эмхи зургаануудай арадай хиналтын бүлэгүүдэй ажал хүдэлмэри хинан шалгажа, ажалайнгаа баян дүршэлые тэдэнэртэ дамжуулжа ябадаг.

Арадай хиналтын комитедэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадагайнь, түрэһөөр 65 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан Ардан Савельевич Алексеевтэ Улаан-Үдын Советскэ районой арадай хиналтын комитедэй Хүндэлэлэй грамота барюулагдаба.

Манай корр.

ХОЛЫН АРТИСТНУУД

Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадта, Баунтын аймагай ажалшадта 20 гаран концерт - наада харуулаад, Витимэй дайдаһаа бусажа ябаһан Кишинёвой, Киевэй, Ленинградай болон Новосибирскын нэгэдэмэл бүлэг артистнууд Яруунын аймагай хүдөө тосхонуудаар айлшалба. Тэдэнэр «Дружба» колхозой, Яруунын, Нарһатын совхозуудай, мүн аймагай түбэй ажалшадта «Весёлый калейдоскоп» гэһэн программаар концерт табяа.

«Улыбка» гэжэ нэрлэгдэһэн тус ансамблиин репертуар ехэ һонирхолтой. Эндэнь совет болон хилын саанахи дуу, частушканууд, шог зугаата шүлэгүүд, хүгжэмэй уянгата зохёолнууд, элдэб эди шэди оролсоно. Молдавиин телевидени болон радиогой диктор, дуушан Ольга Будная, венгер болон мүнөө үеын совет арадуудай дуунуудые гүйсэдхэгшэ Ласло Доби согтой һайханаар дуулажа, Ленинградай поэт-сатирик Игорь Петрович Мэй бишыхан шог шүлэгүүдые уран бэрхээр уншажа, харагшадай халуун альга ташалгада хүртэбэ.

Хүгжэмэй инструментнүүд дээрэ наадагшад шэнэ совет аялга дуунуудые сэдьхэл хүдэлгэмөөр гүйсэдхэжэ, хүн зониие ехэтэ баясуулаа. Мүн артист Виктор Рааг бэлиг шадабаряараа гайхуулаа.

Баунтын, Яруунын ажалшад сүлөөтэй сагыень һонирхолтойгоор үнгэргэжэ, һанаа сэдьхэлыень хангаһанайнь түлөө холын хото городуудай артистнуудта «Һайн даа!» гэжэ баяр хүргэхэ зуураа, хожомоо ерэхыень уриба.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 12.00 — «Маленькая фея» — Республикын куклануудай театрай зүжэг.

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 13.30 — «Хүгжэмэй киоск. 14.00 — «Киногоор аяншалагшадай клуб (үнгэтэ). 15.00 — «Советскэ „Союзда алба хэнэб». 16.00 — «Чисто английское убийство». (2-дохи сери). 17.20 — Уласхоорондын һонин. 17.50 — «В вашем доме» — телевизор харагшадай захилаар хүгжэмтэ программа. 18.20 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 18.50 — 19.00 — Забһарлалга. 19.00 — «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө, хоккейгээр уласхоорондын наадан. 21.15 — «Литературна зохёол — экран дээрэ. «Жеребенок» — уран һайханай фильм. 22.00 — Концерт. 22.25 — «Совет автомобиль бүтээлгын мүнөө үеын байдал ба ерээдүй». СССР-эй автомобилиин промышленностиин министр А. М. Тарасов дамжуулгада хабаадалсаха. 22.55 — «Сэнхир галай» хуудаһануудаар (үнгэтэ). 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

НАРАТА ҮГЛӨӨГҮҮР...

П. ЯХНОВЕЦКИЙН фотоэтэд.

ЖОЛООШОДОЙ КОМАНДА ЭРХИМЛЭБЭ

Хурамхаанай леспромхозой Майск тосхоной стадион дээрэ бүмбэгэтэй хоккей наадалгаар мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Мүрысөөндэ тус леспромхозой модо бэлэдхэгшэдэй, транспортна цехэй, Майскын дунда һургуулиин суглуулагдамал командианууд хабаадалсаһан байгаа.

Тосхоной ажалшадые һонирхуулһан энэ мүрысөөндэ залуушуулһаа гадна, спортын ветеранууд хабаадалсаһан байна. Транспортна цехэй, Майскын дунда һургуулиин командианууд түрүүн гараба. Эндэ транспортна цехэй командын гэшүүд шадамар бэрхээр наадажа, залуушуулай командые аяар 25:4 тоотойгоор шүүбэ. Мүрысөөндэ транспортна цехэй командын гэшүүд—аха дүүнэр Александр, Григорий Брылевтан шалгараа.

Майскын дунда һургуулиин команда хоёрдохи уулзалгаяа модо бэлэдхэгшэдэй командатай үнгэргэхэдөө, 6:2 тоотойгоор шүүгдэһэн байна. Түгэсхэлэй уулзалгада леспромхозой модошодой дунда шанга тулалдаан болоо. Эндэ транспортна цехэй командын добтологшод Стрежнев, аха дүү Брылевтон шууд түргөөр добтолжо, дүрбэхэн минутын туршада нүгөөдүүлэйнгээ ворота руу гурбан бүмбэгэ сохижо оруулба ха. Энээнэй удаа модо бэлэдхэгшэдэй командын гэшүүд һэлгэгдэһэндэл мэтэ добтолгодо ороходоо шуран бэрхээр наадажа захалба. Командын гэшүүн, спортын ветеран Анатолий Лисицкий хоёр удаа һайн добтолго хэхэдээ, хоёр бүмбэгэ нүгөөдүүлэйнгээ ворота руу сохижо оруулна. Энээнэй удаа хоёр командын хамгаалагшад, вратарьнууд хёрхо байхые яһала оролдоно.

Транспортна цехэй команда энэ үдэр хэзээ хэзээнэйхиһээ бэрхээр наадажа, уулзалгаяа 11:4 тоотойгоор шүүжэ гараа.

С. СОЛКИН.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Декабриин 16-һаа 22 болотор

ПОНЕДЕЛЬНИК, 16.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05— Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 19.05 — Телевизионно һонин (буряадаар). 19.30 — «Уласхоорондын шэнжэлэл». 19.50— Техникын һонин. 20.00 — «Мүрысөөн — олониитын үүсхэлтэ хэрэг». 20.30 — Концерт. 21.00 — «Тодорхойлхы жэлэй хараа түсэбүүд». Партиин обкомой секретарь В. Г. Бирюков үгэ хэлэхэ. 21.20 — Соносхолнууд. 21.25 — Д. Эрдынеев. «Эртын хюруу». Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай зүжэг.

ВТОРНИК, 17

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — «Гори» гэжэ программа һурагшадта дамжуулагдаха. 18.50 — Телевизионно һонин. 19.00 — «Первый комендант» — киноочерк. 19.30 — Уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшадай концерт. 20.10 — Техникын һонин. 20.20 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 20.40 — «БАМ—мүнөөнэй агуу ехэ барилга» гэһэн дамжуулга. 21.25 — Соносхолнууд. 21.30 — «Каждый вечер после работы» — уран һайханай фильм.

СРЕДА, 18

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 17.05 — «Залуушуул» — гэһэн дамжуулга. БАМ-ай барилгашадтай уулзалга. 17.45 — Концерт.

Улаан-Үдэ. 18.05 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха.

«Орбита». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Бүмбэгэтэй хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Динамо» (М) — СКА (Хабаровск). 2-дохи тайм, үнгэтэ.

Улаан-Үдэ. 20.15 — Телевизионно һонин. 20.35 — «Хатарай зал». 21.05 — «Танай бэшэгүүдээр» гэһэн дамжуулга.

«Орбита». 21.35 — «Мүрысөөн, бэдэрэлгэ, зохёолго». Казахстанай КП-гэй Алма-Атагай обкомой нэгэдэхи секретарь А. А. Аскаров дамжуулгада хабаадана: 22.20 — «Танай һанамжа» (үнгэтэ). 23.20 — «Уран шүлэг». Л. Первомайский. 23.50—24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР-эй, ЧССР-эй суглуулагдамал командануудай наадан (үнгэтэ). Забһарлалгынь үедэ — «СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд хөөрэнэ» гэһэн дамжуулга.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 21.40 —«Жаргалтай хүн»—уран һайханай фильм.

ЧЕТВЕРГ, 19

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 18.40 — Телевизионно һонин.

«Орбита». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР-эй, ЧССР-эй суглуулагдамал командануудай наадан (3-дахи үе, үнгэтэ). 20.10 — «Северный вариант» — уран һайханай телевизионно фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 21.30 — «Пропагандистнарта, һуралсагшадта туһаламжа». 21.50 — «Факел». «Комсомол, би шинии поэтби!» — гэһэн дамжуулга.

«Орбита». 22.50 — «В мире бизнеса». «Империя азарта». 23.10 — Искусствын оюун бэлигтэнэй концерт (үнгэтэ). 23.50—24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР-эй, ЧССР-эй суглуулагдамал командануудай наадан (үнгэтэ). Забһарлалгын үедэ «СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд хөөрэнэ» гэһэн дамжуулга.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.05 —«Курмангазы» — уран һайханай телевизионно фильм. 20.10 — «Манай айлшан».

ПЯТНИЦА, 20

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — «Альтаир» — ахамад классайхидай телевизионно клуб. 18.45—«Только Урал» — киноочерк.

«Орбита». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР-эй, ЧССР-эй суглуулагдамал командануудай наадан (3-дахи үе, үнгэтэ). 20.10 — «Эрэлхэг 119 үдэр» (үнгэтэ). 20.40 — «Странные взрослые» — уран һайханай телевизионно фильм (үнгэтэ). 22.00 — «В мире бизнеса». «Процесс о трех миллиардах».

Улаан-Үдэ. 22.00 — «Элүүр энхэ байлга» — телевизионно журнал (буряадаар). 22.40 — телевизионно һонин.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.05 — «Человек не одинок» — уран һайханай фильм (Чехословаки). 20.30 — Концерт.

СУББОТО, 21.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 11.20 — Буряадай телевидениин ба радиогой арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 11.50 — «Снежная королева» — гэжэ мультфильм үхибүүдтэ харуулагдаха.

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — «Песня волшебного камня» —мультфильм (үнгэтэ). 13.25 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. «Медицинын талаар 1974 оной Гүрэнэй шангай лауреадууд». 13.55 — Концерт (үнгэтэ). 14.20 — «СССР—Франци: үргэн хараа шугам». КПСС-эй Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй Францида ошоод бусалгын дүнгүүд (үнгэтэ). 14.50 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ программа.

Улаан-Үдэ. 15.20 — Я. Волчек. «Ехэ бүлэ» — гүрэнэй ород драмын театрай зүжэг. 17.20 — «12 һара» гэһэн мультфильм үхибүүдтэ харуулагдаха.

«Орбита». 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.00 — «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР-эй, ЧССР-эй суглуулагдамал командануудай наадан (үнгэтэ). 21.30 — «СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд хөөрэнэ». 21.45 — «Экранда — кинокомеди». «Весёлые ребята». «Харуулагдажа эхилһээр 40 жэлэй ойдо». 23.25 — «Монологи из трагеди А. С. Пушкина». Арадай артист Б. Бабочкин уншана (үнгэтэ). 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Жизнь Матвея Кожемякина» — телевизионно зүжэг (1-дэхи, 2-дохи сери). 21.00 — «Ткачи» и «Токарь» — телевизионно очерк. 22.05 — Концерт.

ВОСКРЕСЕНИ, 22

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 11.20 — «Мүнөөдэр» — энергетигүүдэй үдэр» гэһэн дамжуулга. 12.00 — «Маленькая фея» — куклануудай республиканска театрай зүжэг үхибүүдтэ харуулагдана.

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 14.10 — «Мүнөөдэр — энергетигүүдэй үдэр». СССР-эй энергетикын ба электрожүүлгын министр П. С. Непорожниин хөөрөөн (үнгэтэ). 14.25 — Мультфильмнүүдэй программа (үнгэтэ). 15.00 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 16.00 — «Киногоор аяншалагшадай клуб» ((үнгэтэ). 17.00— «Хүгжэмтэ киоск». 17.30— 17.40 — Забһарлалга. 17.40 — «Уласхоорондын панорама». 18.10 — «Манай хүршэнэр» — «Мэндэ амар, би таанадта ерэбэб» (үнгэтэ). 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Вечер улыбок»—эстрадын концерт (үнгэтэ). 21.10 — «СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд хөөрэнэ». 21.25 — «Кино болгон буулгагдаһан уран зохёолнууд». «Двадцать лет спустя» — уран һайханай фильм. 22.50 — «Амаралтын сагта» — хүгжэмтэ программа. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 15.00 — «Снегурочка» — гэжэ мультфильм үхибүүдтэ харуулагдаха. 16.10 — «Жизнь Матвея Кожемякина» — телевизионно зүжэг (3-дахи сери). 17.10 — «Хани харилсаан» — документальна фильм. 18.00 — Концерт.

ҮНЭН БОЛОҺОН УШАР

ХОБДОГ БААБГАЙН ААША

Түнхэнэй аймагай колхоз, совхозууд зунай намжаа сагта адуу малаа гурбан һарын туршада холын бэлшээридэ гаргажа, хадын шэмэтэй ногоондо атаржуулан таргалуулдаг заншалтай. Жэмһэг нютагһаа урагшаа 80 модоной зайда оршодог Үргэдэй, Хара-Хүдүү, Нүхэн-Шэбээтэ, Ямаата гэжэ бэлшээриин газарнууд тэдэнэрэй тоодо оролсодог. Тэндэ бэлшэжэ зуһаһан малай шэгнүүр сүүдхэдэ 900—1000 граммаар заатагүй нэмэһэн байдаг гээшэ. Теэд хада уулатай энэ бэлшээридэ шоношье, баабгайшье ходо дайралдадаг, заримдаа һүрэг малда добтолдог байха юм.

Саяанай совхозой малшан Даба Хоборкович Таханов, мал туулсаһан Ендон Сыренов гэгшэд хүрэхэ газартаа хүрөөд, үнжөөд байба. Нэгэтэ үдэр амгалан зохидоор бэлшэжэ ябаһан үхэрнүүдынь хүл хөөрсэг болошобо ха. Сошожо бодоһон малшад тарашаһан һүрэгөө яаралтай түргэн суглуулба. Хэдэн үхэрэйнь уусын мяхан ямар нэгэ арьяатанда зулгаалгаһан байба.

Хомхой хобдог баабгайн мүр сараа гэжэ ойлгоһон Даба Хоборкович нүхэртөө иигэжэ хэлэбэ:

— Мүнөөнһөө энээхэн зольбо хобдогууд совхозоймнай малда добтолжо захалба. Энэ үдэрһөө олон толгой унагаажа болохонь. Заатагүй хороожо һалгааха хэрэгтэй.

...Хоёр нүхэдэй Хушата-Жалгын үбэртэ дүтэлжэ ерэхэдэ, нюрга уруу абяан зэдэлбэ. Ямар жэгшүүртэй орилоон бэ гэжэ гайхаһаар тэдэнэр абяанай гараһан газар тээшэ яаралтай гэшхэлэлдэбэ. Дүтэлхэдэнь, нэгэ баабгай урда хоёр хүлөөрөө бодоң гахайе тэбэришэнхэй, оог хуугай табюулжа байба. Гахайшье, баабгайшье улаан таша шуһан болошонхой, ана-мана тулалдажа, ондоо тээшээ һаналаа табиха сүлөөгүй хэбэртэй. Шунахайрһан арьяатан гахайнгаа хүзүүнһээ хоёр үмхэ мяха зулгаажа абаад залгижархиба.

Хоёр нүхэд хажуудань тоотой хүрэжэ ерэһэн тула буудажал мэдэбэ. Баабгайшье ара гэдэргээ унашаба. Шэлэ хүзүүн дээрэһээ хоёр үмхэ мяхаа хобхо татуулһан гахай мэдээ табижа, хаанашье ошохо аргаяа оложо ядан, байра дээрээ эрьелдэжэ байба. Энээниие юундэ зобоожо байна гээшэбибди гэлдээд, амидаржа шадахаяа болиһон гахайе үүсэ болгобо.

Зүгөөр Даба Хоборкович Таханов, Ендон Сыренов гэгшэд ан алажа, мяхатай болоһондоо баясаагүй, харин хобдог баабгайе хороожо, ниитынгээ мал абарһандаа омог дорюунууд отог байрадаа бусаа һэн.

Б. ЕИРБАЕВ.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1974 оной декабриин 15. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00695. Заказ № 0044